STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02369

DER NOVI FUN MEKA

K. Moskovits

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ק. מאָשקאָוויטש

דער נביא פון מעקא

(מאַכמעד)

פארלאג „גראָשן-ביבליאָטעק"

ווארשע 1930

K. MOSZKOWICZ
MAHOMET
DRUK. „SPÓŁDRUK“ WARSZAWA
Długa 26. Telefon 260-19

כמעט אַ דריטע טייל פֿון דער מענטשהייט האָט אָנ־גענומען די רעליגיע, וואָס דער אַראַבישער קעמל־אָנטרייבער מאַכמעד (אויף אַראַביש — מוכאַמעד) האָט געפּרעדיקט מיט טויזנט פֿיר הונדערט יאָר צוריק אויף די מערק פֿון מעקאַ און מעדינאַ. מיט פֿייער און שווערד האָט זיך שפּעטער די נייע רעליגיע געמאַכט אַ וועג צווישן די פֿעלקער פֿון אַזיע, אַפֿריקע און טיילווייז — אייראָפּע. די דאָזיקע רעליגיע איז געוואָרן אַ מעכטיקער פּאָליטישער פֿאַקטאָר אין דעם לעבן פֿון אַ סך אַזיאַטישע פֿעלקער. די קליינע, צושפּליטערטע אַראַבישע שבטים זענען אין מיטלאַלטער אויסגעוואַקסן צו אַ גרויסער מלוכה, וועלכע האָט פֿאַרשפּרייט איר הערשאַפֿט אויך אויף אַ טייל פֿון אייראָפּעאישן קאָנטינענט, אויפֿן היינ־טיקן שפּאַניע.

וועגן די שעפֿער פֿון אַנדערע רעליגיעס, ווי בודדאַ, משה, קריסטוס, זאַראַטוסטראַ, ווייסן מיר, אַז דאָס זענען געווען מענטשן געלערנטע, דענקער, אָבער וועגן שעפֿער פֿון איסלאַם קאָן מען דאָס נישט זאָגן. דער מענטש, וועלכער האָט באַ־הערשט די מוחות פֿון צענדליקער טויזנטער אַראַבער, דער מענטש, וועלכער האָט געגעבן דער וועלט אַ רעליגיע, וואָס אירע אָנהענגער ציילן זיך אין די הונדערטער מיליאָנען, אָט דער דאָזיקער מענטש האָט אפֿילו נישט געקאָנט לייענען און שרייבן.

די אַראַבער פֿון יענער צייט זענען געווען געצנדינער. מ׳האָט אפֿילו געבּרענגט מענטשלעכע קרבנות צו די געטער און ווען בּיי אימיצן פֿלעגט געבּוירן ווערן אַ גרעסערע צאָל מיידלעך, ווי יונגלעך, פֿלעגט מען די נייגעבוירענע מיידלעך לעבּעדיקערהייט באַגראָבן. די גרעסטע הייליקייט איז געווען (און איז נאָך אויך היינט בּיי די מוסולמענער) דער פּירקאַנ־

טיקער שטיינערנער טעמפּל קאַאַבאַ אין דער שטאָט מעקאַ. באַזונדערס הייליק איז געווען דער שוואַרצער מעטעאָריט־שטיין, וואָס איז איינגעמויערט אין אַ וואַנט פון דער קאַאַבאַ. דעם דאָזיקן מעטעאָריט האָט מען געהאַלטן פאַר אַ גאָט און אַלע קליינע דריי הונדערט אַראַבישע געטער זענען געווען אונטער זיין הערשאַפט.

אין מאַכמעדס צייטן האָט שוין אָבער דאָס געצנדינערייי פון די אַראַבער געהאַלטן ביים אָפּשטאַרבן. אונטערן איינפלוס פון דער יידישער און קריסטלעכער רעליגיע האָבן אַ סך אַראַבער אָנגעהויבן צו גלויבן אין דער עקזיסטענץ פון אָן איינציקן גאָט (מאָנאָטעאיזם). מיטן גוססן פון געצנדינעריי האָט זיך צווישן די אַראַבער אָנגעהויבן אַ מין רעליגיעזע בלאָנדזשעניש. די רעליגיעס פון יידנטום און קריסטנטום זענען פאַר זיי נישט געווען אָננעמבאַר צוליב דעם ספּעציפישן שטייגער פון זייער לעבן און טראַכטן. ווי מיר זען, איז דער באָדן פאַר אַ נייער רעליגיע שוין געווען צוגעגרייט. עס האָט נאָר געדאַרפט קומען אַ שטאַרקע פּערזענלעכקייט און פאַרזייען די קערנדלעך פון אַ נייעם גלויבן.

מאַכמעד איז נישט געווען קיין געבילדעטע טיף־דענקערישע פּערזענלעכקייט. ער איז אָבער געווען אַ וויזיאָנער, אַ פאַנטאַסט, אַ מענטש מיט אַ געוואַלדיקער איינבילדונגס־קראַפט. אויף די טרוימערישע מענטשן פון מזרח האָט ער דעריבער געקאָנט האָבן אַ גרויסע ווירקונג. און ס׳איז נישט קיין וואונדער, וואָס זיינע דערציילונגען וועגן געטלעכע חלומות און וויזיעס האָבן געפונען אָן אָפּקלאַנג ביי די אַראַבישע שבטים, וועלכע האָבן געזוכט אַ נייעם רעליגיעזן אָנהאַלט פאַר זייערע נשמות. גלייכצייטיק האָט מאַכמעד אויך פאַרמאָגט אַ חוש פאַר פּראַקטישע זאַכן און פאַרשטאַנען צוצופּאַסן זיין תורה צו די לעבנס־באַדערפענישן פון זיינע אַראַבישע ברידער. זיין רעליגיע איז דעריבער מער אָן ערדישע, ווי אַ הימלישע. אפילו אויף יענער וועלט זאָגט ער צו זיינע גלויביקע אַ האַרעם מיט שיינע ווייבער.

אַרום זײַן לעבן האָבן די מוסולמענער געשאַפֿן זייער אַ סך לעגענדעס. ס׳איז פֿאַרשטענדלעך, אַז די גלויביקע האָבן געמוזט באַצירן דאָס לעבן פֿון זייער נביא מיט וואונדער און מעשׂיות. מיר אָבער װעלן זיך באַמיען אָפּצוטײלן די אַלע לעגענדעס, אויף וויפֿיל דאָס איז מעגלעך בײַ אַזאַ געשטאַלט, ווי מאַכמעד און וועלן געבן פֿאַר אונזערע לעזער דעם שעפֿער פֿון איסלאַם אַזוי, ווי עס שילדערן אים די ריין היסטאָרישע פֿאַקטן.

.1

אין דעם זעקסטן יאָרהונדערט נאָך קריסטוס געבוירט האָט אין דער שטאָט מעקאַ, וואָס ליגט אין דעם פּרוכטבאַרן אַראַבישן לאַנד תּימן, געוואוינט אַן אָרימער גאַסן־הענדלער אַבדאַלאַ מיט זײַן ווײַב אַמינאַ. ער האָט אפילו געהערט צו דעם שטאַרקן און רײַכן שבֿט קאָרײַשיטן, געווען אַ מיטגליד פֿון דער רײַכער משפּחה כאַשים, אָבער אַליין איז ער געווען אַ גרויסער אָרימאַן און קוים געקאָנט דערנערן זײַן פֿאַמיליע. אין מערץ 570 איז אַבדאַלאַ געשטאָרבן, איבערלאָזנדיק זײַן פֿרוי אַ שוואַנגערע. אין אַ חודש אַרום נאָך אַבדאַלאַס טויט האָט אַמינאַ געבוירן אַ זון און אים אַ נאָמען געגעבן מוכאַמעד. דאָס איז געווען דער קינפֿטיקער שעפֿער פֿון איסלאַם, מאַכמעד.

די קינדהייט פֿון מאַכמעדן איז געווען זייער אַ טרויעריקע. צו זעקס יאָר איז אים אָפּגעשטאָרבן די מוטער און ער איז געבליבן אַ קײַלעכדיקער יתום. אויף אים האָט זיך דאַמאָלס מרחם געווען זײַן זיידע אַבד־על־מוטאַליב און אים אַרײַנגענומען צו זיך אין הויז. דער יונגער מאַכמעד האָט דאָרטן געלעבט צוויי יאָר. דער זיידע האָט אים אויסגענוצט צו כלערליי שוואַרצע אַרבעט און אים שטאַרק געפּייניקט. איינמאָל איז געקומען צום זיידן צו גאַסט מאַכמעדס פֿעטער אַבו־טאַליב. דאָס אַכטיעריקע יונגל האָט זיך שטאַרק אָנגע־

חויבן צו קלאָגן פארן פעטער, אז דער זיידע באהאנדלט אים פונקט, ווי א געקויפטן שקלאף.

— אויב ער וועט מיך אזוי מאטערן, וועל איך פון אים אנטלויפן — האָט מאכמעד דערקלערט.

— קום זשע צו מיר, מוכאמעד, — האָט אים דער פעטער צוגערעדט. — ביי מיר וועסטו נישט האָבן קיין שווערע ארבעט. וועסט נאָר דארפן אכטונג געבן אויף די קאראוואַנען, וואָס איך פיר קיין סיריע. ביזטו איינשטימיק?

מאכמעד האָט זיך מיט פרייד אָנגעכאפּט אָן דעם דאָזיקן פאָרשלאָג. ער האָט אָבער געוואוסט, אז אויב דער זיידע וועט נישט מסכים זיין אים אָפּצולאָזן, וועט דער פעטער אבו־טאליב נישט וועלן מיט אים איינרייסן און אלץ וועט ווידער בלייבן ביים אלטן. ווי אזוי מאכט מען, אז דער זיידע זאָל וועלן פון מאכמעדן פטור ווערן?

יוויזן האָט זיך טאקע, אז דער אכזריותדיקער זיידע האָט דאָס יונגל נישט געוואָלט פריי לאָזן, ווייל ער איז געווען זייער א פעאיקער און מער אויפגעטון, ווי דריי שקלאפן צוזאמען. דאמאָלס האָט דער פעטער אים געגעבן אן עצה, אז ער זאָל זיך מאכן קראנק און געזאָגט:

— איך וועל דאמאָלס קומען און דיך צונעמען צו זיך קראנקערהייט. דער זיידע וועט דיך זיכער נישט וועלן האלטן ביי זיך. צו וואָס טויג אים א קראנקער?

אין א שיינעם פרימאָרגן האָט דער יונגער מאכמעד זיך מכלומרשט גענומען קאָרטשען פאר ווייטאָג. דער זיידע האָט אים לכתחילה נישט געגלויבט און גענומען שלאָגן. אָבער ס'האָט גאָרנישט געהאָלפן. מאכמעד האָט זיך אוועקגעלייגט אויף דר'ערד און דריי טעג נישט גערירט זיך פון אָרט. דאמאָלס איז געקומען אבו־טאליב און געזאָגט צום זיידן:

— צו וואָס זאָל דער קראנקער פארנעמען ביי דיר אן אָרט? ער קאָן דאָך שטארבן און דו וועסט אים דארפן מקבר זיין. גיב אים בעסער מיר. איינע פון מיינע ווייבער האָט אזעלכע קרייטעכצער, וואָס וועלן אים אויסהיילן.

לאַנג האָט דער שטרענגער זיידע, אַבד־על־מוטאַליב, געטראַכט און ענדלעך געגעבן זיין הסכמה. אין דעם זעלבן טאָג האָט זיך שוין דער יונגער מאַכמעד געפונען אין הויז פון פעטער אַבו־טאַליב. ער איז געווען געזונט און פריש און געלאַכט פון דעם שפּיצל, וואָס ער האָט אָפּגעטון זיין זיידן.

דאָס לעבן ביים פעטער איז געווען אַ סך לייכטער און בעסער. פאַר מאַכמעדן האָט זיך איצט געעפנט אַ נייע וועלט. דער פעטער אַבו־טאַליב איז געווען אַ גרויסער סוחר און ערדבאַזיצער. אַבו־טאַליבס שווער־באַלאָדענע קאַראַוואַנען פלעגן זיך ציען קיין סיריע און מעסאָפּאָטאַמיע. ער האָט אויך פאַרמאָגט אַ סך שאָף און פי און געהערט צו די רייכסטע איינוואוינער אין מעקאַ. אין די ערשטע צייטן האָט מאַכמעד געפּאַשעט אַבו־טאַליבס שעפּסן. ער פלעגט אַרויסטרייבן די סטאַדע אונטער מעקאַ, צווישן די קליינע בערגלעך האַראַ. דאָרטן פלעגט ער זיך אַוועקזעצן אין די בערג־שפּאַלטן און באַטראַכטן די אַרומיקע געגנט. די שיינע בערגיקע לאַנדשאַפט האָט גערייצט זיין איינגעבוירענע פאַנטאַזיע און ער פלעגט שפּעטער, ווי אַלע פאַסטוכער, אַהיימטרייבן זיין סטאַדע. ער פלעגט וואַרטן ביז די שטערן זענען אויפגעגאַנגען און זיך לאַנג איינגעקוקט אין זייער געהיימניספולן שימערירן.

אַ לענגערע צייט האָט ער אַזוי געפּאַשעט אַבו־טאַליבס שאָף און רינדער. ער האָט זיך געפילט גוט אין דער איינזאַמקייט אויף די בערגיקע פעלדער אַרום מעקאַ. ביסלעכווייז איז אים אָבער נמאס געוואָרן אַזאַ לעבן. איינקוקנדיק זיך אין דעם וויטן האָריזאָנט, האָט ער שטענדיק מיט אַ פאַרכאַפּט געפיל באַטראַכט די לאַנדיקע ווייטקייט. ער האָט זי געוואָלט דערגרייכן, געוואָלט דאָרטן זיין. און ווען ער איז אַלט געוואָרן דרייצן יאָר, איז ער געקומען צום פעטער און געזאָגט:

— אַבו־טאַליב, דו האַלטסט נישט דיין צוזאָג. דו האָסט מיך גענומען צו זיך, כדי צו טרייבן דיינע קעמלען קיין סיריע, אָבער אַנשטאָט דעם, האָסט מיך געמאַכט פאַר אַ פאַסטוך.

האָט אים אַבו־טאַליב געענטפערט, אַז ער איז נאָך צו

יונג דערצו, אז דער וועג איבערן זאמדיקן מדבר איז פאר אזא יונגן בחור נאך צו געפערלעך. מאכמעד האט אבער זיך דערפון געפילט באליידיקט. וואס הייסט, ער איז א יונגער בחור? צי קאן ער נישט רייטן אויף קיין קעמל? צי שרעקן אים דען די סאמום־ווינטן אין דער מדבר? און צי וועט ער זיך דען נישט קאנען אנטקעגנשטעלן די גזלנים, וואס באפאלן אויפן וועג די קאראוואנען?

— פרוּוו מיך אויס, אבו־טאליב, — האט ער געזאגט, קושנדיק די פאלע פון זיין פעטער, — פרוּוו מיך אויס, ווי מען פרוּווט אויס א יונגן קעמל, ווען מען לייגט אויף אים דאס ערשטע מאל ארויף א משא.

אבו־טאליב האט זיך צוגעהערט צו די רייד פון דעם יונגן בחור און אים צוגעזאגט, אז ביי דער ערשטער נסיעה קיין סיריע וועט ער אים מיטשיקן מיט די קאראוואנען סחורות.

מאכמעדס פרייד איז געווען אין לשער, ווען עס האבן זיך אויסגעשטעלט אין א לאנגער ריי די מיט גרויסע משאות באלאדענע קעמלען גרייט אין דעם לאנגן, שווערן וועג אריין. די עלטערע קעמל־אנטרייבער האבן מיט חוזק אנגעקוקט דעם שנעק, וואס גייט זיך לאזן אין אזא ווייטער און געפערלעכער נסיעה. זיי האבן אים עטלעכע מאל געגעבן איבערן פנים מיט די בייטשן, אבער ער האט געשוויגן און כמעט נישט ארויסגעוויזן קיין שום כעס. ער האט זיי בלויז געוויזן, אז ער איז רירעוודיקער און געשיקטער, ווי זיי און בעת דער קאראוואן האט גענומען רירן פון ארט, איז ער געגאנגען אין סאמע שפיץ, ווי ער וואלט געוואלט באווייזן, אז דער אנפירער פון קאראוואן איז נאר ער אליין.

דער זאמדיקער, אומענדלעכער מדבר האט אין זיין עקזאלטירטער נשמה ארויסגערופן דערהויבענע שטימונגען. אים פלעגט זיך אפט דוכטן, אז ער הערט פון דערווייטנס עפעס געהיימניספולע שטימען און ביינאכט פלעגט ער אין דער פינסטערניש זען שרעקלעכע געשטאלטן. די קאראוואנען־באגליי־

טער פלעגן אָפט ווערן איבערגעשראָקן פון מאַכמעדס פלוצלינגע אויסגעשרייען אין דער נאַכט־פינסטערניש.

— וואָס פאַר אַ רוחות האָבן דיך אַרומגענומען? — האָבן זיי געפרעגט.

— איך זע ווייסע רינדער, וועלכע לויפן גלייך אויף אונז.

אַלע האָבן זיך גוט אַרומגעקוקט און דערקלערט, אַז מען זעט נישט קיין שום ווייסע רינדער, אָבער מאַכמעד איז פעסט געבליבן בײַ זײַנס. ער האָט אָנגעוויזן מיט דער האַנט אין אַ באַשטימטער ריכטונג און געשריגן:

— איך זע רינדער, ווייסע קי און אָקסן לויפן גלייך צו אונז.

— ער מוז זיין קראַנק און רעדן פון היץ, דער קלייינער! — האָבן די קאַראַוואַנען־באַגלייטער באַשטעטיקט.

ס׳זענען אַדורך טעג און נעכט און וואָכן, ביז מען איז אָנגעקומען קיין סיריע. דאָרטן האָט זיך דער יונגער מאַכמעד באַגעגנט מיט נייע מענטשן. דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבן איז אים דאָ אויסגעקומען צו טרעפן מענטשן, וועלכע גלויבן נישט אין דעם שוואַרצן שטיין פון קאַאַבאַ, נאָר רעדן עפּעס וועגן אַ גאָט, וואָס געפינט זיך הויך צווישן די שטערן, דאָרט וואו די זון שיינט און די לבנה גייט אויף. ער האָט מיט נייגעריקייט אויסגעהערט זייערע רייד, באַטראַכט זייערע מנהגים, זיך צוגעהערט צו זייערע דערציילונגען וועגן פאַרשידענע העלדן און זיי מקנא געווען. ער האָט דאָ געטראָפן סיי יידן, סיי קריסטן. פון יעדן צד האָט ער געהערט דערציילן וואונדערמעשיות. ער האָט זיך דערוואוסט וועגן דער עקזיסטענץ פון אַ משה און קריסטוס. אָבער פונדעסטוועגן איז דאָס אַלץ פאַר אים נישט געווען קלאָר. און צוריקוועגס, בעת דער לאַנגער נסיעה איבער די זאַמדן פון מדבר, האָט ער כסדר זיך געבראָכן דעם קאָפּ, כדי צו פאַרשטיין דעם אונטערשייד צווישן דעם גאָט, וואָס געפינט זיך אין דעם הייליקן שטיין פון קאַאַבאַ, און דעם גאָט, וועגן וועלכן עס האָבן אים דער

ציילט די יידן און די קריסטן פֿון סיריע... ער פֿלעגט אויף לאַנגע שעהן אָפּשטיין פֿון קאַראַוואַן, זיך אָוועקזעצן אויפֿן וועג ערגיץ אין אַ הייל און זיך אָפּגעבן זיינע געדאַנקען. דערביי פֿלעגן אים באַפֿאַלן שרעקלעכע האַלוצינאַציעס. ער פֿלעגט דערזען בילדער פֿון געשטאָרבענע, פֿייערדיקע זיילן און אין ווילדער שרעק נעמען דאַמאָלס נאָכיאָגן דעם קאַראַוואַן.

אַזוי זענען פֿאַרביי עטלעכע יאָר. אין מאַכמעדס לעבן איז נישט פֿאָרגעקומען קיין שום ענדערונג. אַלע פּאָר חדשים פֿלעגט ער זיך לאָזן אין וועג אַריין. טיילמאָל פֿלעגט אויך מיטגיין דער פֿעטער זיינער, וועלכער איז די גאַנצע צייט געווען זייער צופֿרידן פֿון מאַכמעדס אויפֿפֿירונג. לויט ווי אַבו־טאַליב האָט זיך געקאָנט איבערציינגן, האָט מאַכמעד פּינקטלעך דערפֿילט אַלע רעליגיעזע, געצנדינערישע צערעמאָניעס. ער האָט אָנטייל גענומען אין די פּראָצעסיעס, וואָס די אַראַבער פֿלעגן מאַכן אַרום דער קאַאַבאַ און בוקן זיך און קושן דעם שטיינערנעם גאָט. אָבער איין זאַך האָט אַבו־טאַליבן שטאַרק פֿאַרוואונדערט: וואָס מאַכמעד גייט אָפּט אַרום אַזאַ פֿאַרטראַכטער און ענטפֿערט אַ סך מאָל נישט צו דער זאַך. און איינמאָל האָט זיך אַבו־טאַליב שטאַרק דערשראָקן, ווען ער האָט געזען, ווי מאַכמעד מאַכט שרעקלעכע געוואַלדן פֿון שלאָף.

— אַ בייזער גייסט האָט געמוזט אַריין אין דיין נשמה! — האָט ער געזאָגט.

— יאָ, שוין פֿון אַ לענגערער צייט פֿיל איך, ווי עפּעס אַ פֿרעמדע זאַך רעדט אַרויס פֿון מיר! איך וועל מוזן גיין בעטן צו דער קאַאַבאַ — האָט מאַכמעד געענטפֿערט.

— ער איז אַן על־מין (אַ גלויביקער), — האָט אַבו־טאַליב געזאָגט צו זיינע פֿריינט, ווען מ׳האָט גערעדט וועגן מאַכמעדן.

איינמאָל האָט מאַכמעד, בעת זיינע אָפּטע נסיעות קיין סיריע, אָנגעטראָפֿן אויפֿן וועג אַ קליין, נידעריק הייזעלע, געקלעפּט פֿון ליים. ער איז געוואָרן זייער נייגעריק און זיך גע־

וואָלט דערוויסן, ווער עס וואוינט אין דעם דאָזיקן ענגן שטיבל, אין אַזאַ פֿאַרוואָרפֿן אָרט, כּמעט אין דער טיף פֿון מדבּר. ער האָט זיך אָפּגעטיילט פֿון דעם קאַראַוואַן, האָט זיך דערנענטערט צו דעם ליימענעם הייזעלע, וואָס האָט פֿאַרמאָגט אַ קיילעכדיק לאָך, אָנשטאָט אַ פֿענסטער, און אָנגעקלאַפּט.

די טיר האָט זיך געעפֿנט און ס'האָט זיך באַוויזן אַן אַלטער מאָנאַך, אַ קריסטלעכער נזיר, וועלכער האָט זיך אויסבּאַהאַלטן אין דער מדבּר. אין יענער צייט פֿלעגט מען טרעפֿן אויף די וועגן אַ סך אַזעלכע קריסטלעכע אַסקעטן, וועלכע פֿלעגן מיט אָפּטע תּעניתים און תּפֿילות אָפּלעבן דאָס גאַנצע לעבן. דער גרייז־גרויער מאָנאַך האָט אים מיט חשד אָנגעקוקט און מיט אַ שטרענגער שטים אַ פֿרעג געטאָן:

— וואָס ווילסטו פֿון מיר? איך פֿאַרמאָג גאָרנישט.

— איך ווייס, אַז דו פֿאַרמאָגסט גאָרנישט, — האָט מאַכמעד געענטפֿערט, — איך האָב נישט בּדעה בּיי דיר עפּעס צוצונעמען. אָבער איך וויל וויסן, פֿון וואַנען דו לעבסט און מיט וואָס דו דערנערסט זיך. אַרום דיר איז דאָך נישטאָ קיין איין לעבעדיקער מענטש.

— גאָט שפּייזט מיך און מיט זיין חסד לעב איך.

— ווי אַזוי קאָן ער שפּייזן, אַז ער איז ווייט? דו רעדסט נאַרישקייטן! — האָט מאַכמעד אויסגערופֿן, — איך האָב שוין פֿיל מאָל געהערט רעדן וועגן דעם דאָזיקן גאָט און איך קאָן נישט פֿאַרשטיין, וואָס ער איז אַזעלכעס. ווייז מיר אים, איך וויל אים זען!

דער גרייז־גרויער אַסקעט האָט נערוועז אַ שאָקל געטאָן מיט זיין לאַנגער בּאָרד און אָנגעהויבּן צו דערציילן מאַכמעדן וועגן די עיקרים פֿון דער קריסטלעכער רעליגיע. מאַכמעד האָט אים אַלע מינוט איבּערגעריסן מיט פֿאַרשידענע קשיות און ענדלעך האָט ער עגזאָגט:

— איך מוז אים זען! ער מוז זיך צום ערשטן צו מיר בּאַווייזן און דאַמאָלס וועל איך גלויבּן אין אים.

— דו רעדסט זייער קלוגע ווערטער, מיין זון, — האָט

דער מאָנאַך געזאָגט, — איך זע פּאָר, אַז דיין צוקונפט וועט זיין גרויס און רייך אין העלדישע מעשים. ווי רופט מען דיך און פון וועלכן לאַנד קומסטו?

— מיין נאָמען איז מוכאַמעד, איך קום פון מעקא. זאָג זשע מיר דיין נאָמען, אַלטער.

— מיין נאָמען איז באַהירא און איך זאָג דיר נאָכאַמאָל, מיין זון, אַז דו וועסט באַרימט ווערן צווישן די פעלקער. געדענק וועגן דעם.

— איך בין דאָך אַ קעמל־אַנטרייבער, אַלטער, צי גלויבסטו, אַז דער זון פון אָרימען אַבדאַלאַ, וואָס איז געשטאָרבן נאָך איידער איך האָב געגעבן דעם ערשטן געשריי אויף דער וועלט, זאָל ווערן אָנגעזעען צווישן די פעלקער? איך בין צו אָרים דערצו.

פונדעסטוועגן האָבן אים די רייד פון אַלטן מאָנאַך נישט צורו געלאָזט. האָט ער זיך געלאָזט לויפן, כדי אָנצוזאָגן דעם קאַראַוואַן. אין קאָפּ האָט זיך אים גענומען מישן. ער איז געלאָפן אין טיפן זאַמד, אַרויסשלעפנדיק מיט מאַטערניש די פיס פון די טיפע זאַמד־גריבער און ווען ער האָט דערגרייכט דעם קאַראַוואַן, איז ער אַנידערגעפאַלן און אָנגעהויבן זיך צו וואַרפן מיטן גאַנצן קערפּער. די קאַראַוואַן־באַגלייטער האָבן מיט שרעק דערזען, ווי מאַכמעד פאַרגלאָצט די אויגן, הענט, פיס און קאָפּ צאַפּלען אין אַ שרעקלעכער קאָנוואַלסיע, אויף די ליפן גייט אַרויס פון מויל אַ גרויסע שוים און אויפן שטערן טרעטן אַרויס טראָפּנס שווייס.

— דאָס האָבן זיך אין אים שדים באַזעצט! — האָבן די קעמל־אַנטרייבער אויסגערופן, — לאָמיר אים דאָ איבערלאָזן. ס'איז אַ מורא אים מיטצונעמען.

אָבער איינער פון זיי, אַלי־כאַסאַן, האָט אויף מאַכמעדן רחמנות באַקומען און דערקלערט, אַז אויב מ'וועט דעם קראַנקן פאַרלאָזן, וועט דער גאָט פון קאַאַבאַ בייז ווערן און זיך נוקם זיין. אַלי־כאַסאַן האָט געעצהט, אַז מ'זאָל מאַכמעדן אַרויפלייגן אויף אַ קעמל און אַזוי אים פירן אהיים. ווי נאָר מ'האָט אים

גענומען אויף די הענט, האָט זיך מאַכמעד נאָך שטאַרקער אָנגעהויבן צו וואַרפן. ער האָט באַקומען אַזעלכע שטאַרקע קאָנוואַולסיעס, אַז די קעמל־אָנטרייבער האָבן זיך שרעקלעך דערשראָקן און אים צוריק אַראָפּגעוואָרפן אין זאַמד.

מאַכמעד האָט באַקומען זיין ערשטן *עפילעפטישן* אָנפאַל. פון איצט אָן פלעגט ער פון צייט צו צייט באַקומען דעם דאָזיקן אַטאַק, הויפּטזעכלעך דאַמאָלס, ווען ער פלעגט איבערלעבן עפּעס אויסערגעוויינלעכס, וואָס האָט אויפגערודערט זיין גאַנצן נערוון־סיסטעם. און איידער עס פלעגט אים באַפאַלן דער עפילעפטישער ספּאַזם, האָט ער אָנגעהויבן צו זען פאַרשידענע בילדער, פלעגן זיך שאַפן אין זיין דמיון אומגעהויערע האַלוצינאַציעס. נאָכן צוריק קומען צום באַוואוסטזיין, האָט מאַכמעד דערציילט, אַז דער אַלטער מאָנאַך האָט אים נאָכגעיאָגט און ריזיקע זיילן שטויב האָבן אים געשיצט פון אַלטנס שאַרפער שווערד.

אַהיימקומענדיק איז מאַכמעד עטלעכע טעג געלעגן אין פיבער, גערעדט פון דער היץ און כסדר איבערגעחזרט, אַז מען יאָגט אים נאָך. קיין דאָקטוירים זענען אין יענער צייט נישט געווען, האָט מען דעריבער דעם קראַנקן געהיילט מיט פאַרשידענע אָפּשפּרעכונגען און קמיעות. און ווען מאַכמעד איז געזונט געוואָרן, האָט זיין פעטער אַבו־טאַליב צו אים אַזוי געזאָגט:

— הער, מוכאַמעד, ווי איך זע, האָבן די בייזע גייסטער זיך באַזעצט אין דיין נשמה. דו דאַרפסט תפילה טון, דו דאַרפסט האָבן רו. אין מעקאַ וואוינט דיינס אַ ווייטע קרובה, איז זי גרייט דיך צו נעמען צו זיך. זי איז אַן אַלמנה, איר מאַן איז נישט לאַנג געשטאָרבן. אָבער זי איז רייך גענוג. דו וועסט ביי איר נישט דאַרפן אַרבעטן שווער, ווייל זי האָט גענוג שקלאַפן.

— איז זי נאָך יונג, אַבו־טאַליב? — האָט מאַכמעד געפרעגט.

— צו וואָס דאַרפסטו עס וויסן, דו גייסט דען זי נעמען

פאר א ווייב? זי איז אַלט פערציק יאָר, אָבער נאָך גענוג שיין און געזונט, כדי צו געפעלן א מאַן.

מאַכמעד איז שוין איצט אַלט געווען פיר און צוואַנציק יאָר. במשך פון דער גאַנצער צייט פון זיין יוגנט האָט ער גע־טריבן די קעמלען אין דער מדבר און זיך אינטערעסירט מיט רעליגיעזע פראַגן. קיין איינער פון זיינע ביאָגראַפן דערמאָנט נישט, אַז בעת דער דאָזיקער עלטער זאָל ער האָבן געהאַט וועלכע ס׳איז באַצ׳אונגען מיט א פרוי. דער מענטש, וועלכער האָט כסדר געוואַנדעו׳ט אין די הייסע מדבריות און זיך גע־פלאָגט מיט געדאַנקען וועגן גאָט און געטלעכקייט, וועלכער האָט כסדר געפירט ויכוחים מיט יידן און קריסטן, אַנשטאָט, ווי אַנדערע קעמל־אַנטרייבער, צו באַזוכן די לעב־הייזער אין סיריע און מעסאָפּאָטאַמיע, אַזאַ מענטש האָט געמוזט זיין אָפּגעזונדערט פון דער פרויען־וועלט. צו יענער צייט האָבן יונגעלייט אין זיין עלטער שוין געהאַט פרויען און קינדער, אָבער דער עפּילעפּטישער, קראַנקהאַפטער פאַנטאַסט האָט קיינמאָל וועגן קיין פרוי נישט געטראַכט. און איצט, ווען אַבו־טאַליב האָט אים דערציילט וועגן דער אַלמנה, וועלכע איז גרייט אים צו נעמען צו זיך אַלס פאַרוואַלטער אין אירע מס־חרים, האָט זיך אין מאַכמעדן פּלוצלינג דערוועקט דער מאַן. ער האָט, אפשר, דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבן אָנגעהויבן צו טראַכטן וועגן א פרוי.

— ווי רופט מען זי? — האָט ער געפרעגט.

— כאַדידזשיא. קום, שטיי אויף פון דיין געלעגער, מו־כאַמעד. מיר וועלן גיין צו איר און דו וועסט זי באַגריסן.

2.

כאַדידזשיא האָט געהאַט א שם אין מעקאַ אַלס איינע פון די קלוגסטע פרויען. נישט געקוקט אויף אירע פערציק יאָר, האָבן נאָך אירע אויגן געברענט מיט גלוסטונג און באַ־גער און אויף אירע פולע באַקן האָט נאָך געשפּילט די רויט־

קייט פון ווייבלעכער צייטיקייט. זי האט געהאט פעך־שווארצע האר, וועלכע זענען געווען פארפלאכטן אין צוויי דיקע צעפ. א קלייד פון רויטן סאמעט האט ארומגענומען אירע רונדע, פרישע גלידער און אויף איר פנים האט גערוט א קלוגער שמייכל, אין וועלכן ס'איז געלעגן פארבארגן א שטילע לײדנשאפט. כאדידזשיא האט געלעבט מיט איר מאן דרייסיק יאר (צען יאר איז זי אלט געווען צו דער חתונה) און קיין קינדער מיט אים נישט געהאט. ער איז געשטארבן, איבערלאזנדיק איר זיין גאנץ פארמעגן, וואס איז באשטאנען פון א סך ערד און שאף און רינדער. זייענדיק איינמאל ביי אבו־טאליב, האט זי באמערקט מאכמעדן זיצן א פארטראכטן. ער האט אפילו אויף איר קיין בליק נישט געווארפן. דער דאזיקער יונגערמאן איז איר שטארק געפעלן געווארן. זי האט דעריבער פארגעלייגט אבו־טאליבן, אז מאכמעד זאל ווערן דער פארוואלטער פון אירע מסחרים, ווייל זי פלעגט שיקן קאראוואנען מיט סחורה קיין סיריע און אפילו קיין ביזאנטיע. אבו־טאליב האט זיך אבער אפגעזאגט דערפון, וויסנדיק, אז מאכמעד ברענגט אים א סך נוצן און איז אים זייער געטריי. אבער, זעענדיק, אז דער קרוב זיינער ליידט אויף אזא שרעקלעכער קראנקהייט, וועלכע האט אפילו אויף אים, אבו־טאליבן, אנגעווארפן א שרעק, האט ער געפונען א גוטע געלעגנהייט פטור צו ווערן פון מאכמעדן.

כאדידזשיא איז געזעסן אויף בלויע זיידענע קישעלעך און ארויסגעקוקט אין איר גארטן אריין. דער טאג איז געווען א הייסער, אבער פון דעם גארטן מיט די שאטנדיקע פאלמען און פאמעראנצן־ביימער האט אריינגעבלאזן א דופטנדיק, קיל ווינטל, וואס האט פארשיכורט און געגלעט די פארטראכטע כאדידזשיא. זי האט געקוקט אויף די ביימער און געטראכט, אז איר קערפער איז נאך פריש און איר לייב — וויים, ווי דער שניי אויף די בארג־שפיצן און דאס בלוט גליענדיק, ווי די שטיינער אונטער דער זון. איר קערפער האט אויפגעצאפלט, ווען זי האט דערזען אין גארטן מאכמעדן מיט

אבו־טאליבן. „זאָל ער האָבן מסכים געווען?“ האָט זי גע־טראַכט און איר הויכער בוזעם האָט זיך אָנגעהויבן צו כוואַ־ליען אַרויף און אַראָפּ.

אבו־טאַליב האָט זיך לייכט פאַרנויגט, אָבער מאַכמעד האָט זיך אַראָפּגעבויגן ביז צו דער ערד און אַ קוש געטון דעם זוים פון כאַדידזשיאַס קלייד. דערנאָך האָבן זיי זיך אַוועקגע־זעצט אויף דער ערד און עס האָט זיך אָנגעהויבן דער שמועס. אבו־טאַליב האָט דערקלערט, אַז ער איז גרייט צו באַפרייען מאַכמעדן, גלויבנדיק, אַז ביי כאַדידזשיאַן וועט זיך דער קרוב זיינער פילן אַ סך בעסער, ווי ביי אים.

— ביי מיר האָט ער שווער געאַרבעט, — האָט ער געזאָגט, — און ביי דיר וועט ער מער אָפּרוען.

און געבליבן איז, אַז מאַכמעד בלייבט ביי כאַדידזשיאַן אין הויז. אין די ערשטע וואָכן האָט זי אים נישט געלאָזט אַרבעטן. ער איז פריי אַרומגעגאַנגען אין איר שיינעם גאָרטן און דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבן גענאָסן פון פולער פריי־הייט. זי האָט אים דערציילט וועגן זיין פאָטער, וועלכן ער האָט נישט געקענט, וועגן דער יחוסדיקער משפחה, פון וועלכער ער שטאַמט, און זיך באַצויגן צו אים נישט ווי צו אַ געדונ־גענעם מענטש, נאָר ווי צו אַ נאָענטן פריינט, וועלכן מ׳האָט ליב. זי האָט אָבער זיך געשעמט אים אַרויסצוווייזן אירע אמתע געפילן. זי האָט געוואוסט, אַז אַלע אירע קרובים, די אָנגעזעענע לייט פון מעקאַ, וועלן דאַמאָלס זי פאַרדאַמען. דאָס איז געווען קעגן די אָנגענומענע כללים אין דעם רייכן שבט קאָריישיטן, צו וועלכן זי האָט געהערט. מאַכמעד האָט טאַקע געשטאַמט פון דעם זעלבן שבט, אָבער ער איז דאָך געווען אָרים, אַ געוויינלעכער קעמל־אַנטרייבער. זי האָט דעריבער אַ געוויסע צייט דערשטיקט אירע געפילן און אָנגעהויבן צו געבן מאַכמעדן אַרבעט.

זי האָט אים עטלעכע מאָל געשיקט מיט אירע קאַראַוואַ־נען קיין סיריע, געהייסן אים פירן די גאַנצע בעל־הבתישקייט פון איר ווירטשאַפט און זיך באמת צו שפּילן לגבי אים די

ראָל פון א הארין לגבי איר משרת. פון צייט צו צייט פלעגט זי ווארפן אויף אים א בליק פול מיט גלוסטונג, אָבער מאכמעד האָט דעם דאָזיקן בליק נישט באמערקט, ווייל ער האָט אויף איר ווייניק געקוקט און בעת ער האָט געהאט אביסל פרייע צייט, פלעגט ער גיין צו דער הייליקער קאאבא, אָדער זיצן אין כאדידזשיאס גאָרטן און באטראכטן דעם הימל מיט די אומצייליקע שטערן. מיט זיין הארינטע האָט ער זעלטן געשמועסט און פלעגט ער אמאָל דערפילן נאָנט דעם פארשיכורטן ריח פון איר ליב, האָט ער תיכף פארלאָזט דאָס צימער און אנטלאָפן אין א ווינקל פון גאָרטן. ער האָט דאמאָלס געטראכט וועגן די געשפרעכן, וואָס ער האָט געפירט מיט די יידן און קריסטן און דערביי זיך געוואונדערט. וואָס כאדידזשיאס אנוועזנהייט מאכט אים אויפציטערן, פונקט ווי די טראכטענישן וועגן דער געטלעכקייט, וואָס איז פאר אים נאָך אלץ נישט קלאָר. ער האָט זיך דאמאָלס נישט אָפגעגעבן קיין דין וחשבון, אז ער וועט ליב באקומען די דאָזיקע פרוי, מיט דער זעלבער ליידנשאפט, ווי ער האָט שפעטער ליב געהאט אללאה... ס'האָט נאָר געדארפט קומען עמיצער און אויפשטאָפן דעם קוואל פון גלוסטונג נאָך ווייבלעכן תענוג, וואָס האָט באהאלטענערהייט געשטורעמט אין זיין נשמה. און געקומען איז די פערציק־יעריקע כאדידזשיא און דעם קוואל געעפנט.

ס'איז געווען דער יום־טוב פון פרילינג. פון אלע עקן לאנד איז מען געקומען עולה־רגל זיין קיין מעקא. ווייל די קאאבא און דער „שווארצער שטיין" זענען געווען פארהייליקט ביי די אראבער פאר מאכמעדן. די שטאָט איז פול געווען מיט א פארשידנפארביק געקליידעטן עולם. אויך מאכמעד האָט זיך אָנגעטון אין זיינע יום־טוב־קליידער און איז געגאנגען צו דער קאאבא. כאדידזשיא איז איינגעשטיגן אין א ספעציעל געצעלט, וואָס איז ארויפגעשטעלט געוואָרן אויף א קעמל און א דינער האָט זי באגלייט ביז צום הייליקן טעמפל. צוריקקערנדיק זיך, האָט זי דערזען, ווי מאכמעד גייט א מידער איבער

די גאַסן פון מעקאַ, זיינע פיס זענען פול מיט שטויב און זיין געזיכט פאַרשוויצט. זי האָט אים איינגעלאַדן צו פאַרנעמען אַן אָרט נעבן איר אין דעם טונקעלן געצעלט, וואָס האָט זיך געוויגט אויף די צוויי הויקערס פון קעמל. מאַכמעד האָט זיך געוואונדערט, ווי וואַגט דאָס אַ פאָרנעמע האַרין פאַר אַלעמען אין די אויגן, אויף דער גאַס, איינצולאַדן צו זיך אין געצעלט אירס אַ דינער? ער האָט זיך אומגעקוקט און געזען, ווי אַלע פאַרבייגייער וואַרפן בליקן פול מיט פאַרוואונדערונג אויף דעם בלויען געצעלט פון כאַדידזשיאַ. ער האָט אָבער זיין האַרין ניט געקאָנט אָפּזאָגן און איז איינגעשטיגן.

— איך האָב נישט געקאָנט זען דיין מיד געזיכט, — האָט זי געזאָגט און אים אָנגעקוקט מיט אַזעלכע בליקן, אַז מאַכמעד האָט זיינע אויגן אַראָפּגעלאָזט.

דער קעמל האָט געשטעלט זיינע רואיקע טריט דורך זייטיקע געסלעך. כאַדידזשיאַ האָט זיך נישט געדאַרפט צובויגן צו מאַכמעדן, זי איז געזעסן נעבן אים אַזוי נאָנט, אַז זייערעביידנס קערפּער האָבן זיך באַרירט. זי האָט געפילט, ווי דאָס בלוט ריזלט אין זיינע אָדערן און זיך קעגן איר אייגענעם ווילן פעסטער צו אים צוגעטוליעט.

מאַכמעד האָט דאָס ערשטע מאָל אין זיין לעבן דערפילט אַ ציטער, וואָס האָט אים אָנגעפילט מיט אַ זיסער, האַלבפאַרחלשטער וואַרימקייט. ער האָט זי אָנגעכאַפּט ביי די הענט און מער פון פאַרוואונדערונג, ווי פון שרעק, אויסגערופן:

— כאַדידזשיאַ, האַרין!

דאַמאָלס האָט זי אים אַרומגענומען. ער האָט דערפילט, אַז אים פאַרפעלט אָטעם, אים האָט זיך געדוכט, אַז ער באַקומט ווידער אַן אַטאַק פון עפּילעפּסיע. כאַדידזשיאַ האָט אים געדרוקט צו איר הייסן קערפּער. מאַכמעד האָט דאָס ערשטיז מאָל דערפילט די גרויסע קראַפט פון דער פרוי, אַ קראַפט, פון וועלכער ער וועט זיך שוין קיינמאָל נישט קאָנען באַ-

פרייען און, וואָס וועט שפּעטער פאַרנעמען אַזאַ אָנגעזען אָרט אין דעם לעבן פון אַלע זיינע גלויביקע.

ווען כאַדידזשיאַ מיט מאַכמעדן זענען געקומען אַהיים, איז יעדער פון זיי אַוועק אין אַ באַזונדער צימער. כאַדידזשיאַ האָט זיך געשעמט צו באַגעגענען מיט איר דינער, וועלכן זי האָט אַזוי ליידנשאַפטלעך געקושט. ס'איז אָנגעקומען די נאַכט, אַ ליכטיקע, זילבערנע נאַכט אין מזרח, ווען אַלץ איז געווען אָנגעפילט מיט צוגאָסענעם זילבער. כאַדידזשיאַ איז געלעגן אין איר שלאָפצימער אויף אַ בעט פון העל־בלויען בראָקאַט, זי איז געלעגן נעבן אָפענעם פענסטער, וואָס איז אַרויסגע־גאַנגען אין גאָרטן. כאַדידזשיאַ איז נישט געשלאָפן. זי האָט פאַרנומען דעם סודותפולן גערויש פון די פּאַלמען און איינגע־אָטעמט דעם דופט פון די אָראַנזשן־בוימער. די לבנה האָט אַריינגעשיינט אין צימער און באַגאָסן איר בעט מיט אַ העל־בלויער ליכטיקייט, וועלכע האָט נאָך בולטער געמאַכט די העלע בלויקייט פון איר געלעגער. אירע ווייסע הענט האָבן געלויכטן, ווי צוויי מאַרמאָר־זיילן. זי איז געווען אַליין אין דער דאָזיקער פרילינגס־נאַכט. קיין מאַן האָט נישט געטיילט מיט איר דאָס געלעגער...

און פּלוצלינג האָט זי דערהערט אַ גערויש צווישן די בוי־מער. זי האָט דייטלעך אונטערגעשיידט באַרוועסע טריט. ווער קאָן דאָס גיין אין גאָרטן אַזוי שפּעט ביינאַכט? אפשר גנבעט זיך צו איר אַ נאַכט־רויבער? זי האָט אָפּגעגנומען פון אונטערן קישן דעם קינזשאַל, וואָס זי פלעגט דאָרט האַלטן. די טריט האָבן זיך דערנענטערט. איבערן פענסטער האָט זיך באַוויזן אַ קאָפּ. זי האָט זיך איינגעקוקט און אויפגעציטערט אינגאַנצן.

— מאַכמעד?! וואָס איז דאָס? — האָט זי מיט אַן איינגעהאַלטענעם אָטעם אויסגעשריגן.

מאַכמעד איז אַריין דורכן פענסטער אין צימער און איז צוגעשפּרונגען צום בעט. ער האָט זיך אַראָפּגעבויגן איבער

כאדידזשיאס קערפער און צוגעפאלן צו איר לייב, ווי א דור־שטיקער פאלט־צו א קוואל מיט פריש וואסער.

זי האט אין דער ערשטער סעקונדע פארלוירן דאס באַ־וואוסטזיין. זיין דערשיינען איז פאר איר געווען אזוי פלוצ־לינג, זיין צופאלן צו איר קערפער — אזוי איבערראשנדיק, אז זי האט פארלוירן די קלארקייט פון געדאנק. און ווען זי איז געקומען צו זיך, האט זי דערפילט, ווי מאכמעד האלט זי ארום מיט א ברענענדיקער ליידנשאפט. צו אירע אויערן זענען דערגאנגען זיינע אפגעריסענע ווערטער:

— איך האב נישט געוואוסט... דו ביזט אזוי זיס, ווי די געטלעכקייט... דער ציטער פון מיין לייב אין דיין לייב... אזוי הייליק, ווי די קאאבא...

— — — — — — — — —

און געשען איז ווייטער דאס נאטירלעכע און פשוטע. כאדידזשיא האט נישט געקוקט אויף אירע קרובים און האט אין יאר 595 חתונה געהאט מיט מאכמעדן. ביז צום פער־ציקסטן יאר פון זיין לעבן האבן ביידע געלעבט רואיק און גליקלעך. די געשיכטע ווייסט אונז וויניק צו דערציילן וועגן דעם דאזיקן פעריאד פון מאכמעדס לעבן. אין דער צייט, ווען מאכמעד האט חתונה געהאט מיט כאדידזשיאן, איז ער אלט געווען פינף און צוואנציק יאר און זי — פערציק. די גאנצע צייט פון זייער צוזאמענלעבן האבן זיי זיך שטארק ליב גע־האט. מיטן פירן די געשעפטן פלעגט זיך מער אפגעבן כאַ־דידזשיא, ווי מאכמעד. ער פלעגט ליב האבן צו זיצן אין זיין ווייבס גארטן און טראכטן וועגן די פראגן, וואס האבן אזוי אפט באשעפטיקט זיין מח: וועגן דעם איינציקן גאט, וואס זיין מהות איז פאר אים נאך אלץ נישט קלאר געווען.

במשך פון דער צייט האט אים כאדידזשיא געבוירן דריי זין און פיר טעכטער. די זין זענען אבער נאך קינדווייז געשטארבן און מער האט אים שוין כאדידזשיא קיין זכרים נישט געבוירן. מאכמעד האט דעריבער אריינגענומען צו זיך אין הויז זיין פעטערס זון אלי און א שיינעם יונגן שקלאף,

מיטן נאָמען זאַיד. ער האָט זיי אַדאָפּטירט אַלס זיינע קינ־דער און זיי האָבן זיך גערופן איבן־מוכאַמעד, דער זון פון מאַכמעד.

ביזן יאָר 610 איז אין מאַכמעדס לעבן קיין שום ענדערונג נישט פאָרגעקומען. ער האָט געלעבט רואיק, גליק־לעך און צופרידן. ער האָט וויניק געאַרבעט, שטענדיק געזעסן אין דעם פּרעכטיקן הויז פון זיין פרוי, די פיס פאַרלייגט אונ־טער זיך און געשמועסט מיט די רייכע קאָריישיטן, זיין ווייבס קרובים, וועלכע האָבן שוין איצט באַוויליקט צו ווערן זיינע פריינט. פון צייט צו צייט פלעגט ער באַגלייטן די קאַראַוואַנען מיט סחורות, וואָס זיין פרוי פלעגט שיקן קיין סיריע אָדער ביזאַנטיע. אָבער דאָס מאָל פלעגט ער נישט טרייבן די קעמ־לען, ווי אַמאָל, נאָר זיצן אין אַ געצעלט, וואָס האָט זיך גע־וויגט אויפן הויקערדיקן רוקן פון אַ קעמל.

אָפט פלעגן פאַרביי חדשים און אפילו יאָרן, בעת וועלכע מאַכמעד האָט נישט געטראַכט מער וועגן די אַלע רעליגיעזע פראַגן, וואָס האָבן אַזוי שטאַרק פאַרנומען זיין מח אין דער יוגנט. ער איז צופיל געווען פאַרנומען מיט דעם פּלוצלינגן גליק, וואָס כאַדידזשיאַ האָט אים געגעבן. ער איז אויך געווען פאַרנומען מיטן דערציען זיינע פיר טעכטער, וועלכע זענען געוואַקסן זייער געראָטענע און קלוגע. באַזונדערס האָט זיך אויסגעצייכנט זיין יונגסטע טאָכטער פאַטימאַ, וועלכע איז געווען אַזוי שיין, אַז מאַכמעד האָט זי מורא געהאַט אַרויס־צולאָזן פון שטוב, כדי מ׳זאָל זי נישט פאַנגען, ווי עס פלעגט אָפט געשען אין יענע צייטן מיט יונגע פרויען.

ס׳האָט זיך געקאָנט אויסדוכטן, אַז צו די עקזאַלטירטע בלאָנדזשענדיקע יוגנט־חלומות פון מאַכמעד האָט שוין גע־נומען אַן עק. ער איז שוין מער נישט אַרומגעגאַנגען אַזאַ פאַרטראַכטער און פאַרחלומטער, האָט שוין מער נישט גע־האַט אַזעלכע שרעקלעכע וויזיעס און אויך האָט זיך ביי אים במשך פון פופצן יאָר קיין איינמאָל נישט איבערגעחזרט דער עפּילעפּטישער אַטאַק. דאָס צוזאַמענלעבן מיט כאַדידזשיאַ

האט פולשטענדיק באַרואיקט זיינע אויפגעברויזטע קראַנקע נערוון. ער האָט שוין נישט געטראַכט אַזויפיל וועגן די אַלע געטלעכע פראַגן, איבער וועלכע ער האָט זיך פריער געבראָכן דעם קאָפּ. אין דער פרייער צייט — און געהאַט האָט ער זייער אַ סך צייט, ווייל כאַדידזשיאַ האָט שוין געאַרבעט פאַר אים — פלעגט ער גיין צו כאַדידזשיאַס קרובים, אָדער זיצן אויף דער ערד, אונטערגעשפּאַרט אונטער זיך די פיס און דערציילן זיינע טעכטער, וואָס ער האָט געזען אין די ווייטע לענדער, און ווייטע לענדער האָבן ביי אים געהייסן — סיריע און מעסאָפּאָטאַמיע.

אַזוי זענען פאַרביי פופצן יאָר. און וואָלט מאַכמעד דאַמאָלס געשטאָרבן, וואָלט זיין נאָמען קיינמאָל נישט דערמאָנט געוואָרן אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט. אָבער אָט איז געשען אַ פאַל, וואָס האָט ווידער אַ שטורים געטון מאַכמעדן אויפן וועג פון זיין רעליגיעזן זוכן. דאָס מאָל אָבער האָט ער שוין דערפילט אין זיך מער כח און זיכערקייט. ער האָט אָנגעהויבן אין זיך צו גלויבן און זיך איינגערעדט, אַז אים איז אָנגעוויזן געוואָרן מן־השמים אויסצופירן אַ וויכטיקע מיסיע.

אין דעם חודש ראַמאַדאַן, אין יאָר 610, איז מאַכמעד אַרויס אויף אַ שפּאַציר אונטער מעקאַ. ער איז געגאַנגען איבער די בערגלעך, וואָס רינגלען אַרום די שטאָט און זיך דערמאָנט אָן זיינע יונגנט־יאָרן, ווען ער פלעגט דאָ זיצן און טראַכטן וועגן דער געטלעכקייט און איר מהות. דער טאָג איז געווען זייער אַ הייסער, מאַכמעד איז מיד געוואָרן און, דערזעענדיק נישט ווייט פון זיך אַ הייל אין אַ בערגל, איז ער אַהין אַריינגעגאַנגען זיך אָפּרוען. אין דער הייל איז געווען קיל און מאַכמעד האָט דערפילט אַ דערלייכטערונג. אַרום און אַרום איז געווען שטיל און מ׳האָט נישט געזען קיין לעבעדיקן נפש. דאָס אַמאָליקע געפיל פון איינזאַמקייט האָט ווידער אויפגעוואַכט אין זיין האַרץ. מאַכמעד האָט זיך אַרומגעקוקט אין דער הייל, דאָרטן איז געווען שטאַרק פינסטער. ער האָט

פלוצלינג פאר עפעס מורא געקריגן. ער האט זיך שוין געוואלט אויפשטעלן און ארויסגיין. אבער אט האט ער ווידער איבערגעלעבט דאס זעלבע, וואס דאמאלס אין דער מדבר. פאר די אויגן האבן זיך באוויזן פייערדיקע רינגען, אין קאפ האט אנגעהויבן צו מישן, ס'האט זיך אים געדוכט, ווי אימיצער הויבט אים אויף ווייכע, צארטע הענט. ער האט געפרווט שטעלן א טריט און איז אומגעפאלן. ער האט געפילט, ווי א כח שלעפט אים ערגעץ. ער האט גענומען שרייען, אבער די שטים איז אים באלד פארגליווערט געווארן אין האלז. דער עפילעפסיע־אטאק האט זיך, נאך א הפסקה פון אזויפיל יארן, ווידער איבערגעחזרט אין א זייער שארפער פארם.

פארשטייט זיך, אז מאכמעד, וועלכער האט געזען אין דעם אלעם א געטלעכע דערשיינונג, דערציילט אנדערש וועגן דעם דאזיקן פאל. ער דערציילט אזוי: „איך בין געווען מיד, איך בין אריין אין א הייל און באלד האט מיך ארומגענומען א שטארקער שלאף. פלוצלינג דערפיל איך אין שלאף, ווי עס דערנענטערט זיך צו מיר אימיצער. איך זע אים נישט, איך זע בלויז זיין האנט. און די האנט ווייזט מיר אן אויף עפעס א טאוול און איך הער א שטים, וועלכע שרייט: לייען! ענטפער איך, אז איך וויל נישט לייענען. שרייט די שטים ווידער צו מיר: לייען! און ווען איך זאג מיר ווידער אפ דערפון כאפט מיך די האנט אן ביים האלז און נעמט אזוי שטארק דריקן, אז איך האב געמיינט, אז איך שטארב אויפן ארט".

ווען מאכמעד איז צוריקגעקומען צום באוואוסטזיין, אדער ווי ער האט געמיינט, אז ער האט זיך אויפגעכאפט פון שלאף, איז ער געווען א שטארק צעדודערטער. זיינע אויגן האבן אויסגעדריקט שרעק און וואונדער. ער האט געטראכט, אז איצט איז אים שוין קלאר דער מהות פון דער געטלעכקייט. דאס האט זי זיך באוויזן צו אים און געהייסן לייענען אירע סודות. דאס מוז, אודאי, זיין דער גאט, וועגן וועלכן ס'רעדן די יידן און קריסטן, האט מאכמעד געטראכט. פאר־וואס זשע האט ער זיך באוויזן צו אים? ער האט אים איינ־

דערוווילט, האָט ער זיך אָפּגעגעבן אַן ענטפער, כדי ער, מאַכ־מעד, זאָל גיין צו זיינע ברידער, אַראַבער, און זיי דערציילן וועגן אַן איינציקן גאָט.

דעם גאַנצן וועג אַהיים האָט ער קיינעם פאַר זיך נישט געזען. ער איז אַזוי מיטגעריסן געווען פון דער איבערלע־בונג, פון דער שרעקלעכער וויזיע, אַז ער האָט נישט געהערט די באַגריסונגען פון זיינע באַקאַנטע, וועלכע האָבן אים גע־טראָפן אויפן וועג.

צוקומענדיק צו זיין הויז, איז ער געבליבן שטיין אַ פאַר־טראַכטער, ווי ער וואָלט מער נישט געוואָלט אַריינגיין אין זיין שטוב. גראָד איז ביי אים אין הויז געווען כאַדידזשיאַס ברודער, וואַראַקאַ. ער האָט דורכן פענסטער באַמערקט מאַכ־מעדן און זיך געוואונדערט, וואָס דער שוואָגער זיינער איז פלוצלינג געבליבן שטיין מיט אַזאַ אומעטיק, פאַרטראַכט געזיכט נעבן אַריינגאַנג פון הויז. ער האָט אויסגעשריגן:

— קום אַריין, מוכאַמעד, דיינע טעכטער און דיין וויי־וואַרטן אויף דיר!

ווען מאַכמעד איז אַריין אין שטוב און כאַדידזשיאַ האָט דערזען זיין בלאַס געזיכט, זיינע דערשראָקענע, האַלב־ווילדע אויגן, האָט זי געפרעגט:

— ביזטו, אפשר, קראַנק, מיין מאַן? דיינע אויגן זעען אויס שרעקלעך. זיי זענען ענלעך צו די אויגן פון יונגע אינדן, ווען אַ לייב יאָגט זיי נאָך.

מאַכמעד האָט זיך שווער אַוועקגעזעצט אויף דער ערד, האָט אָפּגעווישט דעם שוויים פון זיין שטערן און גענומען דערציילן מיט באַגייסטערונג וועגן דעם גרויסן וואונדער. ער האָט גערעדט מיט אַזאַ איבערצייגנדיקער שטים און דערביי האָבן זיך אין זיינע אויגן געוויזן טרערן, אַז כאַדידזשיאַ און איר ברודער וואַראַקאַ האָבן אויף אַ האָר נישט געצווייפלט, אַז צו אים האָט זיך באַוויזן דער גרויסער נאַמוס, דער גייסט פון הייליקן שטיין. און ווען וואַראַקאַ האָט אַרויסגעזאָגט דעם

דאָזיקן געדאַנק, האָט מאַכמעד אַ שאָקל געטאָן מיטן קאָפּ און געזאָגט:

— ניין, וואַראַקאַ, דאָס איז גאָט, דער גאָט, וואָס האָט זיך באַוויזן צו אַברהמען און, וואָס פון אים שטאַמען אויך מיר. ער הייסט מיך גיין צו די ברידער אַראַבער און זיי דערציילן וועגן זיין גרויסקייט.

— און דו האָסט געזען די האַנט און געהערט די שטים?

— האָט אים כאַדידזשיאַ געפרעגט, — אפשר איז דאָס געווען בלויז אַ חלום?

מאַכמעד האָט זיך שטאַרק צוכעסט. ער האָט מיט אַ דערהויבענער שטים אָנגעהויבן נאָכאַמאָל צו דערציילן וועגן דעם אַלעם, וואָס ער האָט געזען.

— איך פיל, ווי די דאָזיקע שטים רעדט נאָך אין מיר און באַפעלט מיר, — האָט ער אויסגערופן און דערביי האָבן זיינע אויגן געברענט מיטן פייערל פון פאַנאַטישע גלויביקער.

דאַמאָלס האָט כאַדידזשיאַ אים אָנגעהויבן צו גלויבן. זי האָט באַטראַכט זיין געזיכט מיט ערפורכט און אים אריינגעפירט אין אַ באַזונדער צימער און אים אַרויפגעלייגט אויף אַ בעט, כדי ער זאָל זיך באַרואיקן. ער האָט אינגאַנצן געציטערט און יעדע ווייַלע האָט ער אַרויסגערעדט עפּעס נישט פאַרשטענדלעכע ווערטער. כאַדידזשיאַ און וואַראַקאַ, וועלכע זענען געזעסן נעבן אים, זענען געווען זיכער, אַז דאָס רעדט דורך אים דער גייסט פון גאָט. וואַראַקאַ, פאַר וועלכן דער גאַנצער ענין איז נאָך נישט קלאָר געווען, האָט געפרעגט:

— הייסט עס, מוכאַמעד, אַז נישט אין שטיין, נישט אין בוים און אפילו נישט אין דער קאַאַבאַ זענען פאַראַן געטער, נאָר ס'איז פאַראַן איין און איינציקער גאָט, וואָס זיצט אויבן אין הימל? אָבער ווי אַזוי איז דאָס מעגלעך? עס מוזן דאָך זיין קליינע געטער אויך.

— איך זאָג, אַז ס'איז דאָ איין גאָט, ווייל אַזוי רעדט

אין מיר דער הייליקער גייסט, צי הערט איר דען נישט זיין קול? — האָט מאַכמעד אויסגערופן.

אָבער נישט געקוקט דערויף, וואָס זיי האָבן דאָס דאָזיקע קול נישט געהערט, זענען זיי זיכער געווען, אַז מיט מאַכמעד איז עפּעס געשען אַ גרויסע זאַך. אָנקוקנדיק דאָס געזיכט, וואָס איז געווען אויסגעקרומט פון עפּילעפּטישן ספּאַזם און אויף די בלויע, ציטערנדיקע ליפּן, וועלכע האָבן, דוכט זיך, עפּעס געשעפּטשעט, האָט כאַדידזשיאַ נישט געהאַט דעם צווייפל, אַז אויף איר מאַן האָט אַראָפּגענידערט דער גייסט פון יענעם גאָט, אין וועלכן סגלויבן די יידן און די קריסטן.

ווען מאַכמעד איז געקומען צו זיך, האָט ער דערקלערט, אַז ער מוז צוריק אַוועק אין מדבר, ווייל דער הייליקער גייסט רופט אים. כאַדידזשיאַ האָט לכתחילה אים געוואָלט באַגלייטן, אָבער מאַכמעד האָט דערקלערט, אַז ער מוז זיין איינער אַליין, ווייל די געטלעכקייט נידערט אַראָפּ צום מענטש, נאָר ווען ער איז איינזאַם אין דעם מדבר. כאַדידזשיאַ האָט אים מיטגעגעבן אין אַ זאַק עסן און מאַכמעד איז אין מיטן נאַכט. כדי קיינער זאָל אים נישט זען, אַוועק אין נאָנטסטן מדבר. דאָרטן האָט ער זיך אַוועקגעלייגט אין אַ הייל און גאַנצע אַכט טעג פון דאָרטן נישט אַרויס. זיין פאַנטאַזיע האָט איצט געפלאַקערט. די עפּילעפּטישע אַטאַקן האָבן זיך עטלעכע מאָל איבערגעחזרט. ער האָט כסדר געפיבערט און כמעט נישט גענעסן. ווען ער איז צוריק אַהיים געקומען, האָט אים כאַדידזשיאַ כמעט נישט דערקענט. די אויגן זענען טיף אַריינגעפאַלן אין קאָפּ און די הויט פון פּנים איז געווען דורכזיכטיק. זיין באָרד איז געווען צושויבערט און דער בליק האָט אָנגעוואָרפן אַ שרעק. ווי נאָר ער איז אַריינגעקומען אין שטוב, האָט ער דערפילט, אַז עס דערנענטערט זיך דער עפּילעפּטישער אַטאַק. ער איז געווען זיכער, אַז דאָס באַווייזט זיך צו אים ווידער דער הייליקער גייסט און ער האָט אַ געשריי געטון:

— גייט אַוועק פון מיר! איך זע, ווי אַ פייערדיקער

מלאך דערגענטערט זיך צו מיר, ער נעמט מיך פאר דער האנט און פירט מיך.

כאדידזשיא און די פיר טעכטער און אלע ארומיקע שקלאפן זענען דערשראקן פון אים אפגעשפרונגען און אני־דערגעפאלן מיטן פנים צו דער ערד. אבער באלד האט זיך מאכמעדס קערפער א וואקל געטון און ער איז אומגעפאלן, ווארפנדיק זיך אין קאנוואולסיעס. א ווײַלע זענען אלע ארום געלעגן און מיט ערפורכט זיך צוגעקוקט צו דעם, וואס קומט פאר מיט מאכמעדן. אבער כאדידזשיא האט נישט געקאנט מער צוקוקן די קאנוואולסיעס פון איר מאן. זי האט באַ־פוילן, אז די דינער זאלן ברענגען א רויט טוך. אין דעם דאזיקן טוך האט זי איינגעוויקלט מאכמעדן און מיט דער הילף פון די דינער אים אוועקגעלייגט אויף א בעט. זי האט ארומגעשטעלט זיין געלעגער מיט בלומען און פאלמען און זיך אוועקגעזעצט ווארטן, ביז וואנען ער וועט זיך אויפכאפן פון זיין פארחלשטן צושטאנד.

ווען מאכמעד האט געעפנט די אויגן, האט ער געבעטן, אז מ׳זאל רופן זיין גאנץ הויזגעזינט, אלע דינער און שקלאפן, ווייל ער האט עפעס וויכטיקס צו זאגן.

— וואס אזעלכעס, מיין מאן? צי קען איך עס פריער נישט וויסן? — האט כאדידזשיא געפרעגט.

— איך וויל דערציילן, וואס פאר א וואונדער ס׳איז מיט מיר געשען, — האט ער גערעדט מיט א באגייסטער־טער שטים, — איך וויל, אז אלע זאלן הערן און אויך אנהויבן צו גלויבן, אזוי ווי איך.

דאמאלס האט כאדידזשיא געלאזט רופן נישט בלויז די דינער און שקלאפן, נאר אויך עטלעכע שכנים, כדי אלע זאלן הערן די וואונדערלעכע פאסירונגען פון איר מאן. און ווען דאס צימער איז פול געווארן מיט מענטשן, איז מאכמעד אראפ פון געלעגער, האט זיך אוועקגעזעצט אויף דער ערד, פארלייגנדיק אונטער זיך די פיס. אלע האבן אים נאכגעטון

און מאַכמעד האָט אָנגעהויבן צו דערציילן, וואָס מיט אים איז געשען:

— ווי נאָר איך בין אַריין אין שטוב, — האָט ער אָנגעהויבן, — האָט זיך צו מיר דערנענטערט דער מלאך גבֿריאל און האָט מיך גענומען פֿירן אין אַ ווייטער, אומבאַקאַנטער געגנט. דאָרטן האָבן זיך באַוויזן נאָך צוויי מלאָכים. פּלוצלינג האָב איך דערהערט אַ שטים און געווען איז דאָס די שטים פֿון גאָט. זי איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז מ'האָט זי געהערט אין אַלע פֿיר עקן פֿון דער וועלט. און די שטים האָט געזאָגט: דו, וואָס מען וויקלט דיך אין רויטע טיכער, ביזט אויסדערוויילט פֿון מיר, כּדי צו דערציילן די מענטשן פֿון מיין גרויסקייט. גיי און דערצייל זיי און זאָג זיי, אַז גרויס איז גאָט און מוכאַמעד איז זיין נבֿיא. *)

די דאָזיקע דערקלערונג האָט אויף מאַכמעדס נאָנטע, באַזונדערס אויף די שקלאַפֿן, געמאַכט אַ געוואַלדיקן איינדרוק. זיי האָבן זיך גענומען בוקן צו אים און קושן דעם זוים פֿון זיין מאַנטל. בלויז די איינגעלאַדענע שכנים האָבן געהויבן מיט די פּלייצעס און מיט אַ שמייכל זיך אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן. זיי האָבן זיך בישלעכווייז אַרויסגעשלייכט פֿון צימער און דערנאָך דערציילט פֿאַר זייערע פֿריינט, אַז מאַכמעד איז באַהערשט פֿון אַ בייזן גייסט.

מאַכמעד האָט אויפֿן אַנדערן טאָג איינגעלאַדן צו זיך אין הויז זיין גאַנצן משפּחה־שטאַם כאַשים, די מענער און ווייבער און זייערע הויזגעזינטן. כאַדידזשאַ האָט געלאָזט אָנזאָגן דורך אירע שלוחים, אַז איר מאַן איז געקומען מיט אַ גרויסער אַנטפּלעקונג, וואָס דאַרף אויפֿרודערן אַלע אַראַבישע שבֿטים. צונויפֿגערנס איז דער גאָרטן ביי כאַדידזשאַס הויז פֿול געוואָרן מיט די מיטגלידער פֿון דער משפּחה כאַשים. מאַכמעד האָט אָנגעהויבן צו דערציילן וועגן דער גרויסער אויפֿגאַבע, וואָס ער האָט באַקומען פֿון גאָט, וועגן זיינע

*) לויטן קאָראַן, סורא (קאַפּיטל) 74, 1—7.

זעאוגגען, וועגן דעם, אַז די אַלע דריי הונדערט אַראַבישע געטער זענען גאָרנישט קיין געטער, נאָר דער גאָט אין הימל איז דער אמתער גאָט.

פלוצלינג האָבן זיך אין מיטן רעדן דערהערט געלעכ־טערס און אויפגערעגטע שטימען.

— מוכאַמעד, וועלכע מכשפה האָט דיר אָנגעטון אַ כי־שוף! זאָלסט דערשטיקט ווערן, צוליב דעם האָסטו אונז גע־רופן אַהער? מיר האָבן געמיינט, אַז דו האָסט אונז פאַרצו־לייגן עפּעס אַ גלענצנדיק געשעפט, אָדער ס׳איז דאָ צו מאַכן עפּעס אַ געלונגענעם אָנפאַל אויף אַ רייכן קאַראַוואַן! טפו זאָלסט ווערן!

דער עולם האָט זיך אָנגעהויבן פונאַנדערצוגיין, זידלענ־דיק אים מיט די ערגסטע קללות. אַ סך האָבן אָפן דערקלערט כאַדידזשיאַן, אַז איר מאַן איז משוגע געוואָרן. וואָס הייסט די געטער זענען גאָרנישט ווערט? וואָס איז דאָס פאַר אַ גאָט, וואָס לאָזט נישט צו נאָך קיין געטער? און זאָל זיין, אַז ס׳איז שוין טאַקע פאַראַן אַזאַ גאָט, האָט ער שוין נישט געהאַט קיין אַנדערן איבערצוגעבן די מיסיע צו פרעדיקן אין זיין נאָ־מען, ווי נאָר דעם געוועזענעם קעמל־אָנטרייבער? אַזוי האָבן געטראַכט די מיטגלידער פון דער משפחה כאַשים און איינער פון זיי, אַבו־לאַכאַב, וואָס זיין זון האָט געזאָלט חתונה האָבן מיט מאַכמעדס טאָכטער, ראָקאַיאַ, האָט מיט כעס דער־קלערט:

— איך וויל זיך נישט מתחתן זיין מיט אַ משוגענעם. ס׳איז פאַר מיר אַן אומכבוד, אַז מיין זון זאָל זיין דער איי־דעם פון אַ חסר־דעה.

און דער שידוך איז טאַקע איבערגעריסן געוואָרן. דאָס האָט אָבער נישט געשאַדט מאַכמעדן, וועלכער האָט פאַר זיין טאָכטער ראָקאַיאַ געפונען אינגיכן אַ שידוך צווישן זיינע אייפעריקע אָנהענגער. אָ ס מ אַ ן ־ א י ב ן ־ א פ אַ ן איז געוואָרן ראָקאַיאַס מאַן און שפּעטער געשפּילט איינע פון די וויכטיקסטע ראָליעס אין דער ניי־אַנטשטאַנענער רעליגיע.

מאכמעד האָט געזען, אַז זיין משפּחה גלויבט נישט אין זיינע אַנטפּלעקונגען, ווייל ער איז צו נאָנט צו זיי און עס איז שווער צו זיין אַ נביא צווישן אייגענע. דאָס זעלבע האָט אים אויפגעקלערט כאַדידזשיא און האָט אים געראָטן, אַז ער זאָל אַרויסגיין אויף די עפנטלעכע ערטער פון מעקאַ און דערציילן וועגן זיינע זעאונגען און דער מיסיע, וואָס ער האָט באַקומען פון גאָט.

אונטערן איינדרוק פון זיינע האַלוצינאַציעס און וויזיעס האָט זיך ביי מאַכמעדן אויסגעאַרבעט אַ גאַנצע פאַרשטע־לונג וועגן זיין נייער אויפגאַבע. ער האָט באַשלאָסן אַריינ־צוטראָגן נייעס אין די ביידע רעליגיעס, אין יידנטום און קריסטנטום, און שאַפן אַזאַ גלויבן, וואָס זאָל זיין איינפאַ־כער, מער ערדישער און צוגענגלעכער פאַר די אַראַבער. ער האָט געגלויבט, אַז די מיסיעס פון משהן און קריסטוסן האָבן זיך שוין געענדיקט און, אַז גאָט האָט אים געגעבן אַ נייע מיסיע. אין זיינע דרשות, וואָס ער האָט געהאַלטן, האָט ער דערציילט וועגן אַברהמען, ישמעאלן, וועלכן ער האָט אָנ־גערופן אור־פאָטער פון די אַראַבער, וועגן משהן און קריס־טוסן. — „אָבער די וויכטיקסטע אויפגאַבע האָט גאָט אי־בערגעגעבן מיר, — האָט ער אויסגערופן, — און דעריבער בין איך זיין רעסול (שליח)".

ווען ער האָט זיך באַוויזן אויף די מערק אין מעקאַ, האָבן אים אַרומגערינגלט די אַרימעלייט, שלעפּערס, קראַנקע און קאַליקעס און מיט אַ פאַרכאַפּטן אָטעם אויסגעהערט זיינע רייד וועגן דעם, אַז „אַלע זענען גאָט גלייך". די דאָזיקע דער־קלערונג האָט די נידערגעשלאָגענע צוגעגעבן מוט און זיי האָבן אָנגעהויבן צו גלויבן אין זיינע רייד. דאַקעגן די רייכערע האָבן אים אויסגעלאַכט און אָפן פון אים געמאַכט חוזק, אַ סך האָבן אים איבערגעריסן די דרשות מיט אַזעלכע אי־ראָנישע באַמערקונגען, ווי: „אַ שיינער גאָט איז דאָס, וואָס האָט אויסגעוויילט אַלס זיין שליח, אַזאַ נאַרישן מענטש, ווי מוכאַמעד איז!".

נישט קונקנדיק דערויף, איז די צאל פון זיינע אנהענגער געוואקסן. מערסטנטיילס זענען דאס געווען שקלאפן און סתם ארימעלייט. צווישן זיי זענען אויך געווען עטלעכע רייכערע, ווי על־אטיקא, אדער ווי מ׳האט אים שפעטער גערופן — אבו־בעקרא. דאס איז געווען א צארטער און שטילער יונגערמאן, וועלכער האט שוין פון לאנג אויפגעהערט צו גלויבן אין די דריי הונדערט אראבישע געטער און איז ארומגעגאנגען א פארצווייפלטער, נישט קאנענדיק געפונען קיין ענטפער אויף די פארשידענע פראגן, וועלכע האבן אים געפלאגט. ער איז איינמאל געגאנגען עפעס קויפן אויפן מארק און זיך אפגעשטעלט הערן דעם פערציק יעריקן אראבער מיט דער צושויבערטער באָרד. מאכמעדס ווערטער האבן געטראפן אין זיין הארץ אריין, ווי באלזאם אויף א ברענענדיקער וואונד. און פון דאמאלס אן איז ער געווארן מאכמעדס באגייסטערטער אנהענגער. א שטענדיקער באגלייטער פון מאכמעדן איז אויך געווארן דער פון שוין פריער דערמאנטער אסמאן, וועלכער פלעגט נישט אפטרעטן פון „נעבי" (נביא), ווי מ׳האט שוין דאמאלס גערופן מאכמעדן. די צאל אנהענגער האט שוין איצט דערגרייכט ביז 43. זיי, צוזאמען מיט מאכמעדס אדאפטירטע זין אלי און זאאיד, פלעגן אים נאכפאלגן אומעטום, וואו ער פלעגט נאר האלטן זיינע דרשות.

די קארײשיטן האבן לכתחילה זיך באצויגן צו מאכמעדס דרשות מיט בלויזן בטול און חוזק. אבער אינגיכן האבן זיי איינגעזען, אז דעם געוועזענעם קעמל־אנטרייבערס איינפלוס וואקסט. עס איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז אבו־בעקרא האט אויסגעקויפט די שקלאפן, מאכמעדס אנהענגער, פון זייערע הארן, כדי שטענדיק צו האבן אין דעם אייגענעם רשות א גענוגנדע צאל מענטשן, וועלכע זאלן קאנען פארטיידיקן די נאך קליינע סעקטע פון א מעגלעכן אנפאל. די קארײשיטן האבן דערפילט, אז מאכמעד מיט זיינע אנהענגער קאנען ווערן א געפאר פאר זייער מאכט. אבער אנפאלן אויף מאכמעדן האבן זיי מורא געהאט צוליב צוויי טעמים: ערשטנס

האָט מען לויט די רעליגיעזע מנהגים נישט געטאָרט אין מעקאַ פֿאַרגיסן קיין בלוט, צוליבן וואָס זיי האָבן מורא געהאַט פֿאַר דער מעכטיקער משפּחה כּאַשים, צו וועלכער מאַכמעד האָט געהערט. די מיטגלידער פֿון דער כּאַשים־משפּחה האָבן טאַקע אויסגעלאַכט מאַכמעדן, אָבער דערהרגענען אים וואָלטן זיי נישט דערלויבט און זיי וואָלטן זיך בלוטיק נוקם געווען אָן זיינע מערדער. מ׳האָט דעריבער געדאַרפֿט אָנווענדן אַנדערע מיטלען, ווי אַזוי פּטור צו ווערן פֿון מאַכמעדס ווירקונג. דעריבער האָבן די עלטסטע פֿון דער שטאָט איינגעלאַדן צו זיך מאַכמעדס פֿעטער, אַבו־טאַליבן, און אים אויפֿגעוויזן די געפֿאַר, וואָס עס דראָט דעם שבט קאָריישיטן מצד מאַכמעדן און זיינע אָנהענגער.

— ער שפּעט אָפּ פֿון אונזערע געטער, — האָבן די איינפֿלוסרייכע קאָריישיטן דערקלערט, — ער איז מבֿזה אונזער הייליקן שטיין און רעדט עפּעס וועגן אַ גאָט אין הימל, וואָס קיינער קאָן אים נישט זען. מיר האַלטן דעריבער, אַז קיינער וועט אויף אים אַזוי נישט קאָנען ווירקן, ווי דו, אַבו־טאַליב. ער האָט זיך ביי דיר דערצויגן, דו האָסט אים יאָרן־לאַנג געשפּייזט. ער מוז דיך פֿאָלגן, דו וועסט אים זיכער איבעררעדן.

— ער איז אָבער זייער איינגעשפּאַרט און גלויבט אין זיך. — האָט אַבו־טאַליב זיך געוואָלט אַרויסדרייען פֿון דער שווערער אויפֿגאַבע, ווייל ער האָט פֿאָרויס געוואוסט, אַז זיינע רייד וועלן קיין שום פּעולה נישט האָבן.

— ניין, ניין, אַבו־טאַליב, דו ביזט עלטער פֿון אים און מיר הייסן דיך, אַז דו זאָלסט אים אָפּרעדן פֿון זיינע נאַרישקייטן. ער וועט דיך פֿאָלגן. אָבער נוץ אויס דיין גאַנצע חכמה, ווייל, ווי דו ווייסט, איז ער אַליין ווייניק קלוג.

ווען אַבו־טאַליב איז אַהיים געקומען, האָט ער געשיקט אַ שליח נאָך מאַכמעדן. אָבער מאַכמעד האָט געלאָזט זאָגן, אַז ער וועט פֿריער נישט קומען, אויב אַבו־טאַליב וועט אים נישט זאָגן, וועגן וואָס ער רופֿט אים. אַבו־טאַליב האָט נישט

געהאט קיין ברירה און געזאָגט. דאַמאָלס איז צו אים גע־
קומען מאַכמעד אין באַגלייטונג פון אַלי און מיט אַ דריים־
טער שטים געזאָגט:

— איידער דו הויבסט נאָך אָן צו רעדן, אַבו־טאַליב,
וויל איך דיר זאָגן: רעד נישט, אַרויסגעוואָרפן דיינע רייד.
קיינער פון די לעבעדיקע קאָן מיך נישט צוריק אָראָפּפירן
פון דעם וועג, אויף וועלכן איך בין אַרויף! שוויג־זשע בע־
סער!

אַבו־טאַליב האָט זיך נישט דערשראָקן פון מאַכמעדס
ווערטער און שטרענג אַ זאָג געטון:

— דו פאַרשאַפסט חרפות מיר און אונזער גאַנצן שבט.
וואָס פאַר אַ משוגענער האָט זיך דאָס באַזעצט ביי דיר אין
קאָפּ? יעדער בעסערער מאַן פון מעקאַ לאַכט דאָך זיך אויס
און דערנאָך וועלן פון דיר שפּעטן דיינע אייגענע אָנהענ־
גער. פאַרגעס נישט, אַז דו שטאַמסט פון דער גרויסער מש־
פּחה כאַשים!

מאַכמעד האָט זיך צולאַכט און, זיך אויסדרייענדיק מיטן
רוקן צו אַבו־טאַליבן, האָט ער געזאָגט צו אַלי, וועלכער האָט
אים אַהער באַגלייט:

— מיין זון, אַלי, אַבו־טאַליב האָט באַליידיקט דיין פאָ־
טער, זאָג אים דעריבער, אַז ווען די קאָריישיטן וואָלטן מיר
געגעבן די זון אין דער רעכטער האַנט און די לבנה — אין
דער לינקער, וואָלט איך נישט פאַרלאָזט דאָס אָרט, אויף
וועלכן גאָט האָט מיך באַשטימט.

און זאָגנדיק דאָס האָט מאַכמעד פאַרלאָזט אַבו־טאַליבס
הויז. אין עטלעכע שעה אַרום איז צו מאַכמעדן געקומען אַבו־
טאַליבס אַ שליח און דערציילט, אַז אַבו־טאַליב וויל זיך אָנ־
שליסן אָן מאַכמעדס אָנהענגער. מאַכמעדס לעצטע, דריי־
סטע דערקלערונג האָט אויף אים אַזוי געווירקט, אַז ער האָט
אָנגעהויבן צו גלויבן אין זיין קרובס גרויסע מיסיע. און פון
יענעם טאָג אָן איז אַבו־טאַליב געוואָרן איינער פון מאַכ־
מעדס אייפעריקסטע אָנהענגער און געזידלט יעדן איינעם,

וועלכער האָט געפּרוּווט אויסרעדן אויף מאַכמעדן אַ שלעכט וואָרט.

ווען די קאָריישיטן האָבן זיך דערפון דערוואוּסט, איז זייער מוֹרא פאַר מאַכמעדס געפאַר נאָך גרעסער געוואָרן. אויב דער, וואָס איז געגאַנגען אויף אים ווירקן, איז אַליין געשטרויכלט געוואָרן, טאָ וואָס זאָל שוין טון דאָס געוויינלעכע פאָלק? און די קאָריישיטן האָבן באַשלאָסן אָנצווּוענדן אַ שאַרף מיטל. זיי האָבן אַרויסגעשיקט מענטשן אויף אַלע פּלעצער און מערק פון דער שטאָט און געלאָזט אויסרופן, אַז מאַכמעד מיט זיינע אָנהענגער ווערן אַריינגעלייגט אין חרם. „קיין שום קאָריישיט טאָר נישט קויפן אָדער פאַרקויפן ביי מאַכמעדס אָנהענגער, — האָבן אויסגערופן די ספּעציעלע שלוּחים, — קיינער טאָר נישט וואוינען מיט זיי אוּנטער איין דאַך און נישט האָבן מיט זיי קיין שוּם באַציאוּנגען!“ די קאָריישיטן האָבן פאַרשפּרייט קלאַנגען, אַז מאַכמעד און זיינע אָנהענגער זענען אָנגעשטעקט דוּרך אַ בייזן גאָט מיט אַ ווילד משוּגעת און דעריבער דאַרף יעדער פון זיי ווייכן.

די קליינע סעקטע האָט זיך איצט געפוּנען אין זייער אַ שווערער לאַגע. קיינער האָט זיך מיט זיי נישט באַגריסט, מ׳האָט זיי אויסגעמיטן, ווי קרעציקע און מ׳האָט זיך באַמיט זיי אָנטוּן כלערליי צרות. דעריבער האָבן זיך די גרעסטע צאָל פון מאַכמעדס אָנהענגער באַזעצט אין אַ באַזונדערן קוואַרטאַל, וואוּהין מאַכמעד פלעגט טעגלעך אַהינקוּמען און דערציילן וועגן זיינע נייע אַנטפּלעקוּנגען. ער פלעגט אויך קוּמען אין די אַרוּמיקע שטעטלעך, ווי מיזאַ, אוּקאַזאַ און אויך דאָרטן פּרעדיקן זיין נייע לערע.

פון יאָר צוּ יאָר האָט זיך אַרוּם מאַכמעדן אָנגעהויבן צוּ זאַמלען אַ גרעסערע צאָל חסידים, ער האָט געהאַט אָנהענגער נישט בלויז אין מעקאַ און אין די אַרוּמיקע שטעטלעך, זיין נאָמען און זיין לערע האָט אויך דערגרייכט אין דער שטאָט יאַטרעב (שפּעטער האָבן די מוּסוּלמענער די שטאָט אַ נאָמען געגעבן מעדינאַ). די איינוואוינער פון יאַט-

רעב פלעגן אָפט קומען עולה־רגל זיין קיין מעקא צו דער הייליקער קאַבאַ. דאָרטן איז זיי אויסגעקומען צו הערן מאַכמעדס דרשות. אין יאַטרעב האָבן געוואוינט אַ סך יידן און קריסטן, וועלכע האָבן צווישן די אָרטיקע אַראַבער פאַרפלאַנצט דעם גלויבן אין אָן איינציקן גאָט. מאַכמעדס אַנטפּלעקונגען און זיינע דערציילונגען וועגן גאָט, וואָס האָט אים אויסדערוויילט, האָבן אויף די יאַטרעבער אַראַבער געמאַכט אַ פיל שטאַרקערע ווירקונג, ווי אויף די איינוואוינער פון מעקאַ. וואו ס'האָבן קיין יידן און קריסטן נישט געוואוינט. זיי האָבן טאַקע אויף דעם געוואַרט, פאַר זיי זענען מאַכמעדס דערציילונגען אַזוי געווען וואַרשיינלעך, אַז קיינער פון זיי האָט אים נישט געשטעלט קיין קשיות, ווי עס פלעגן דאָס טון די איינוואוינער פון מעקאַ. צוריקקומענדיק קיין יאַטרעב, האָבן זיי דערציילט וועגן דעם נביא, וואָס האָט זיך באַוויזן און אַזוי אַרום איז מאַכמעדס נאָמען געוואָרן שטאַרק באַרימט אין דער שכנותדיקער שטאָט.

פאַר מאַכמעדן און זיינע אָנהענגער איז די לאַגע אין מעקאַ געוואָרן געפערלעכער פון טאָג צו טאָג. די קאָרייִשיטן האָבן אָפן געפאָדערט, אַז מאַכמעד מיט אַלע זיינע אָנהענגער זאָלן פאַרלאָזן מעקאַ. אין דער זעלבער צייט, דאָס איז געווען אין יאָר 619, האָט מאַכמעדן געטראָפן אַ גרויס אומגליק. ס'איז געשטאָרבן כאַדידזשיאַ, די הייסעסטע אָנהענגערין זיינע, וועלכע האָט אים געשטאַרקט אין אַריינגעגעבן מוט אין די מינוטן פון פאַרצווייפלונג. נישט איינמאָל פלעגט מאַכמעד, אין די ד׳ אַמות פון זיין הויז, אַריינפאַלן אין אַ טיפער מרה־שחורה, נישט איינמאָל פלעגט דער באַגייסטערטער פון די מאַסן אַליין אַראָפּלאָזן די הענט, זעענדיק, ווי אַלע זיינע קרובים און באַקאַנטע האָבן זיך פון אים אָפּגעקערט. ער פלעגט דאַמאָלס אַהיים קומען, אַנידערפאַלן אויף דער ערד און וויינען הויך אויפן קול. כאַדידזשיאַ פלעגט זיך נעבן אים אַוועקזעצן און מיט אירע קלוגע רייד אים אויפמונטערן. ער האָט זי שטענדיק געליבט און אפילו שפּעטער,

ווען ער האָט געהאַט אַזויפֿיל ווײַבער אַרום זיך, האָט ער גערעדט וועגן איר, ווי וועגן די שענסטע און די קלוגסטע צווישן די פֿרויען. און אָט איז איצט כאַדידזשאַ מער נישט געווען. פֿון אַלע זײַטן האָט געלויערט אויף אים האַס און שפּאָט. גייענדיק דורך די גאַסן צום קוואַרטאַל, וואו ס׳זענען געווען גרופּירט זײַנע אָנהענגער, האָט ער זיך געמוזט דורכגנבענען, ווי אַ פֿאַרברעכער, ווײַל די פֿאַרבײַגייענדיקע קאָרײַשיטן האָבן אים באַוואָרפֿן מיט זידל־ווערטער און חוזק. יעדן טאָג האָט זיך געהערט אַלץ שטאַרקער די פֿאָדערונג, אַז מאַכמעד זאָל פֿאַרלאָזן מעקאַ.

— אויב די זינדיקע וועלן נישט פֿאַרלאָזן די שטאָט,
— האָבן די קאָרײַשיטן געדראָט, — וועלן מיר עובר זײַן אויפֿן מנהג און פֿאַרגיסן בלוט!

אַבו־בעקראַ און אַלי האָבן געהאַלטן, אַז מאַכמעד מוז אומבאַדינגט געפֿינען נײַע אָנהענגער. צו דעם צוועק האָבן זיי געראַטן, אַז ער זאָל אַוועק אין דער נאָענטסטער שטאָט טאַאיף, וואו מאַכמעדס לערע איז נאָך געווען אומבאַקאַנט. אַזוי, צי אַזוי, האָט מאַכמעד געמוזט אויף אַ געוויסע צײַט פֿאַרלאָזן מעקאַ, כדי צו שטילן דעם כעס פֿון זײַנע שונאים.

אויף זײַן אייזעלע על־קאַספּאַ איז ער אין באַגלייטונג פֿון אַבו־בעקראַ און אַלי אַוועק קיין טאַאיף. ער איז אַרײַנגעריטן אויפֿן מאַרק און אָנגעהויבן צו דרשענען. לכתחילה האָבן אים אַלע אויסגעהערט מיט אינטערעס. אָבער ס׳איז גענוג געווען, אַז אימיצער זאָל אויסרופֿן: „ער איז אַ שווינדלער, ער נאַרט אייך אָפּ!“, ווי אַלע אין איין קול זאָלן נעמען שרײַען:

— דו נאַרסט אונז אַלעמען אָפּ! דו ביזט אַ ליגנער, אַ שווינדלער! גאָט האָט שוין קיין אַנדערן נישט געהאַט אויסצוקלויבן, נאָר דיך?! נעמט שטיינער, וואַרפֿט אין אים!

און באַלד האָבן זיך אַ שאָט געטון אויף מאַכמעדן און זײַנע אָנהענגער אַ האָגל שטיינער. איין שטיין האָט אים

געטראָפֿן אין פּנים און אים שטאַרק צעבלוטיקט. ער האָט זיך אַדורכגעריסן דורך דעם צעווילדעוועטן עולם און צוזאַמען מיט אַבו־בעקרא און אַלי אַנטלאָפֿן אין אַ גאָרטן, וואָס האָט געהערט צו צוויי מעקאַער איינוואוינער, אָטבאַ און שייבאַ, וועלכע זענען געווען מאַכמעדס אָנהענגער. אַריינלויפֿנדיק אין גאָרטן, איז מאַכמעד אַנידערגעפֿאַלן און פֿון שטאַרקער אויפֿרעגונג באַקומען אַן עפּילעפּטישן אַטאַק. זיינע פֿריינט האָבן אים איינגעוויקלט אין רויטע טיכער און אַוועקגעלייגט אויף אַ בעט. ווען מאַכמעד איז געקומען צו זיך, איז זיין פּנים געווען שטאַרק בלאַס און די אויגן האָבן געברענט מיט דעם שווין באַקאַנטן פֿייער פֿון אינערלעכן עקסטאַז. ער האָט אַ געשריי געטון:

— קומט אַהער צו מיר! דער הייליקער גייסט האָט זיך צו מיר ווידער אַנטפּלעקט!

און ער האָט זיי דערציילט וועגן זיין זעאונג, וואָס ער האָט געהאַט.

מיר גיבן עס דאָ איבער לויט ווי עס ווערט דערציילט אין קאָראַן: *)

— אַזוי ווי כ׳בין געשלאָפֿן, האָב איך פּלוצלינג דערזען פֿאַר מיינע אויגן אַ בליץ. דער בליץ האָט מיך אויפֿגעהויבן און אין איין רגע אַוועקגעטראָגן מיך קיין ירושלים. איך בין אַריין אין אַ טעמפּל, וואָס איז געווען אויסגעצירט מיט טייערע שטיינער און איך האָב דאָרט דערזען אַברהמען, משהן און קריסטוסן. זיי זענען געשטאַנען ביי דער מזרח־וואַנט און מתפּלל געווען. דאַמאָלס האָב איך דערהערט אַ שטים: אויסדערוויילטער, זיי מתפּלל אויך צוזאַמען מיט זיי. און איך האָב תּפֿילה געטון.

די דאָזיקע נייע דערציילונג האָט דערגרייכט צו אַלע מאַכמעדס אָנהענגער, זי האָט אויך דערגרייכט צו זיינע אָנהענגער אין מעדינאַ (יאַטרעב). ווען ער איז צוריקגעקומען,

---

*) קאָראַן — דאָס הייליקע בוך פֿון די מאַכמעדאַנער.

האָבן אים זײַנע גלויבּיקע אַרומגערינגלט און געקושט דעם רויטן מאַנטל, וואָס ער האָט אויף זיך געטראָגן, זינט דער ערשטער אַנטפֿלעקונג. גלײַכצײַטיק האָט ער זיך דערוואוסט, אַז די קאַרײשיטן באַהאַנדלען די אָנהענגער זײַנע אויף אַן אַכזריותדיקן אופֿן און אַ סך האָבן דעריבער געמוזט פֿאַרלאָזן די שטאָט. וואָס מ׳האָט געטראָפֿן מאַכמעדס אַן אָנהענגער, האָט מען אים געשלאָגן ביז בלוט, ווער עס האָט געקאָנט, איז אַנטלאָפֿן פֿון מעקאַ. איבערגעבליבן זענען בלויז אַבו־בעקרא און מאַכמעדס קינדער מיט די צוויי אַדאָפּטירטע זין. וווּהין זענען אַלע געלאָפֿן? קיין מעדינאַ, וווּ די אָנהענגער פֿון מאַכמעד זענען אויסגעוואָקסן צו אַ גרויסער צאָל. מעדינאַ איז איצט געוואָרן דער צענטער פֿון מאַכמעדס לערע און מ׳האָט געוואַרט אויפֿן רבּין און אים צוגעזאָגט אײַנצואָרדנען אַ טריאומפֿאַלן אַרײַנפֿאָר.

אָבער מאַכמעד האָט נאָך אַלץ זיך נישט געוואָלט אונטערגעבן די קאַרײשיטן. ער האָט געהאָפֿט, אַז אים וועט זיך אײַנגעבן זיי איבערצוצײַגן און זיי אַרויספֿירן אויף זײַן וועג פֿון גלויבן. די קאַרײשיטן אָבער האָבן באַשלאָסן אײנמאָל פֿאַר אַלעמאָל צו מאַכן אַ סוף מיט מאַכמעדס אײַנפֿלוס. זיי האָבן געזען, אַז אין מעדינאַ וואַקסט די צאָל פֿון מאַכמעדס אָנהענגער. מעדינאַ איז געלעגן אויפֿן וועג, וואָס האָט געפֿירט אין דער מדבּר, וווּ ס׳האָבן געמוזט דורכגיין אַלע קאַראַוואַנען פֿון די קאַרײשיטן. אויב מאַכמעד וועט ווערן דער הערשער איבער דער דאָזיקער שטאָט, דאַן וועט ער אָנפֿאַלן אויף אַלע קאַראַוואַנען, וואָס וועלן גיין קיין מעקאַ. ס׳איז נישט געווען קיין אַנדער ברירה: מ׳האָט געמוזט דערהרגענען מאַכמעדן. און די קאַרײשיטן זענען געווען זיכער, אַז מיטן טויט פֿון פֿירער, וועט די גאַנצע באַוועגונג ליקווידירט ווערן. ס׳איז געווען דערצו אַ גוטע געלעגנהייט. מאַכמעד איז כּסדר געווען אַליין אין זײַן הויז. חוץ אַבו־בעקרא און אַלי, איז קיינער מיט אים נישט געווען. אַפֿילו זײַנע טעכטער זענען שוין געהאַט אַנטלאָפֿן קיין מעדינאַ. די קאַרײשיטן האָבן גע־

שאַפֿן אַזאַ מין ראַט, אין וועלכן ס'איז אַריין צו איין פֿאַר־שטייער פֿון יעדער משפחה און דער דאָזיקער ראַט האָט עס געדאַרפֿט אויספֿירן דעם באַשלוס וועגן הרגענען מאַכמעדן. מ'האָט אָפּגערעדט, אַז ביינאַכט, ווען מאַכמעד וועט ליגן אין בעט, זאָלן עטלעכע מענטשן אַריין אין זיין צימער און אים דערשטיקן.

אַבו־בעקראַ האָט זיך וועגן דעם דערוואוסט און באַלד איבערגעגעבן מאַכמעדן, וועגן דער דראָענדיקער געפֿאַר. איצט איז שוין נישט געווען קיין אַנדער אויסוועג. מאַכמער האָט געמוזט אַנטלויפֿן, כדי אויסצומיידן אַ זיכערן טויט.

כדי מ'זאָל נישט זען, אַז מאַכמעד גרייט זיך אַנטלויפֿן און דאַמאָלס וואָלט מען אים זיכער נאָכגעיאָגט, האָט אַבו־בעקראַ גערופֿן צו זיך זיין קעמל־פֿירער און געהייסן אַרויס־פֿירן צוויי קעמלען אונטער דער שטאָט, אָנזאָגנדיק אים, אַז ער זאָל דאָרטן אויף אים וואַרטן ביז שפּעט אין דער נאַכט. ווי נאָר די זון איז פֿאַרגאַנגען, האָט מאַכמעד דורך זייטיקע געסלעך פֿאַרלאָזט דאָס הויז, וואו ער האָט אַ לאַנגע צייט געוואוינט צוזאַמען מיט כאַדידזשיאַ. אין זיין שלאָפֿצימער איז געבליבן אַלי, וועלכער האָט אויף זיך אָנגעטון מאַכ־מעדס מאַנטל און זיך אַריינגעלייגט אין זיין בעט אַריין. דערווייל איז מאַכמעד אַרויס אונטער דער שטאָט, דאָרטן האָט ער שוין געטראָפֿן דעם קעמל־פֿירער, באַלד איז אויך אָנגעקומען אַבו־בעקראַ און אַלע דריי האָבן זיך מיט די צוויי קעמלען געלאָזט מיט זייטיקע אומוועגן קיין מעדינאַ. ס'איז פֿאַר זיי קלאָר געווען, אַז ווי נאָר די קאָריישיטן וועלן דערזען, אַז מאַכמעד איז נישטאָ אין שטוב, וועלן זיי פֿאַר־שטיין, אַז ער איז אַנטלאָפֿן און מ'וועט אים נעמען נאָכ־יאָגן.

און אַזוי איז טאַקע געשען. ביינאַכט זענען אַריינגעקומען עטלעכע קאָריישיטן שטילערהייט דורך די פֿענסטער אין מאַכ־מעדס שלאָף־צימער. זיי זענען צוגעלאָפֿן צו זיין בעט, גרייט

זיך צו וואַרפן אויף אים. דאַמאָלס האָט אַלי זיך אַ ריס געטון פון געלעגער און אויסגעשריגן:

— וואָס טוט איר דאָ? איך בין אַלי, נישט מוכאַמעד!

— וואו־זשע איז אַהינגעקומען מוכאַמעד? — האָבן די קאָריישיטן געפרעגט פאַרוואונדערט.

— ער איז אַוועק אין דער מדבר מתפלל זיין צו גאָט.

—איז געווען דער ענטפער.

און די קאָריישיטן האָבן זיך אַ לאָז געטון אויף אַלע וועגן, כדי פאַר יעדן פּרייז צו כאַפּן דעם געפערלעכן נביא.

.3

מאַכמעדס אַנטלויפן פון מעקאַ קיין מעדינאַ האָט געמאַכט אַן איבערברוך אין זיין לעבן אַלס שעפער פון אַ נייער רעליגיע. דאָס דאָזיקע אַנטלויפן, וואָס איז פאָרגעקומען אין סעפטעמבער 622, ווערט ביי די מוסולמענער אָנגערופן כידזשראַ און פון דאָזיקן יאָר הויבט זיך אָן די מאַכמעדאַנישע צייט־רעכענונג. פון דעם דאָזיקן יאָר הויבט זיך אויך אָן די אייגנטלעכע גרינדונג פון דער נייער רעליגיע. פון אַ פאַרפאָלגטן ווערט מאַכמעד איצט אַ פאַרפאָלגער. מיט זיינע קעגנער האָט ער זיך אָנגעהויבן צו באַגיין אויף אַ פיל מער אַכזריותדיקן אופן, ווי זיינע שונאים האָבן עס געטון מיט אים. מאַכמעד האָט מיט זיינע מעשים געוויזן אַ ביישפּיל פאַר דעם שפּעטערדיקן קעמפנדיקן איסלאַם, וועלכער האָט אויסגעראָטן גאַנצע שטעט מיט איינוואוינער.

לאַנג האָט געדויערט, ביז מאַכמעד איז אָנגעקומען קיין מעדינאַ. אויף אַלע וועגן האָבן געלויערט אויף אים די קאָריישיטן. ער האָט זיך געמוזט אויסבאַהאַלטן אין היילן און גריבער, נעכטיקן אויפן זאַמד אין דער מדבר און דורך פאַרשידענע שמאָלע, געפערלעכע שטעגן איז ער ענדלעך דעם 20 סעפּטעמבער 622 אַריינגעריטן קיין מעדינאַ. זיינע אָנ־

הענגער האָבן אים פייערלעך אויפגענומען. עטלעכע טויזנט מאַן זענען אים אַנטקעגנגעגאַנגען מיט געזאַנג און טענץ. דער אַריינפאָר איז געווען אַ געוואַלדיקער טריאומף פאַר דעם שעפער פון דער נייער רעליגיע. מאַכמעד האָט איצט דערזען פאַר זיך אַ כח. ער האָט זיך אַליין נישט פאָרגעשטעלט, אַז אַזויפיל מענטשן גלויבן אין זיין לערע. און ווען ער האָט דערהערט די יובעלנדיקע אויסגעשרייען לכבוד אים, האָט ער פאַרשטאַנען, אַז איצט קאָן ער אויסנוצן די דאָזיקע לאַגע, כדי צו באַקומען מאַכט. דער געפּלאָגטער און גערודפטער נביא האָט דערפילט, אַז איצט איז געקומען די צייט פון הערשן און פאַרטיליקן אַלע זיינע שונאים. און נישט בלויז דאָס. ער האָט זיך פאַרמאָסטן אויף אַ געוואַגטערן שריט, ער האָט באַשלאָסן צו צווינגען אַלע אַראַבער, אַז זיי זאָלן צושטיין צו זיין לערע און אויסראָטן מיט שווערד די, וואָס וועלן זיך נישט וועלן אונטערוואַרפן זיין הערשאַפט. דער וויזיאָנער און פאַנטאַסט, דער טרוימער און זוכער איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ רעליגיעזן דיקטאַטאָר.

אין מעדינאַ האָבן זיינע אָנהענגער אויפגעבויט פאַר אים צוויי הייזער. איינס פאַר אים און פאַר זיינע ווייבער, וועלכע מ'האָט אים צוגעשטעלט פון אַלע זייטן. אַבו־בעקראַ האָט אים אָוועקגעגעבן זיין טאָכטער, יעדער אָנהענגער האָט געהאַלטן פאַר הייליק אַוועקצוגעבן דעם „נעבי“ זיין שענסטע טאָכטער. אַזוי אַרום האָט מאַכמעד זיך איינגעשאַפט דעם ע ר ש ט ן האַרעם. ער האָט געהאַט דרייצן ווייבער און אָן אַ שיעור קעפּס־ווייבער. צווישן די ווייבער האָט זיך אויך געפונען די שיינע, זיבן־יעריקע איישאַ. מאַכמעד האָט זי געזען ביי איינעם פון זיינע חסידים און זי איז אים זייער געפעלן געוואָרן. האָט ער אויסגעדרוקט זיין וואונטש, אַז איישאַ זאָל אויך געהערן צו די פרויען, וואָס „פאַרזיסן דאָס לעבן פון נביא“ און זיין בקשה איז באַלד דערפילט געוואָרן. די זיבן־יעריקע איישאַ האָט נאָך אין דער זעלבער נאַכט פאַרבראַכט אין שלאָפצימער פון דעם „גרויסן נביא“...

אָבער וועגן מאַכמעדס קעניגן אין דער ווייבער־וועלט וועט אונז נאָך אויסקומען צו רעדן. איצט איז נויטיק זיך צו באַקענען מיט דעם „נביאס“ ווייטערדיקער טעטיקייט אין מעדינאַ, מיט זיין אויפשטייגן, מיט זיינע נצחונות, מיט זיינע רעליגיעזע מלחמות. מאַכמעד האָט זיך נישט צופרידנגעשטעלט, ווי אַנדערע שעפער פון רעליגיעס, מיטן בלויזן וואָרט, ער האָט גענומען אויך צו הילף דעם טאַט, די מעשים. ער האָט זייער גוט געקענט די נשמה פון אַראַבער, וועלכער האַלט פון ווערטער, וואָס ווערן באַגלייט פון מעשים. מאַכמעדס ווייטערדיקע טעטיקייט באַשטייט דעריבער פון כסדרדיקע בלוטיקע קאַמפן, וועלכע האָבן געהאַט דעם צוועק מיט געוואַלט צו שאַפן אָנהענגער פון איסלאַם.

אין מעדינאַ האָבן די ערשטע גלויביקע אויפגעבויט אַ געבעט־הויז, וואָס איז געווען דער ערשטער מיטשעט אין דער וועלט. דאָ האָט מאַכמעד צונויפגעזאַמלט זיינע אָנהענגער און מען פלעגט תפילה טון צו אַללאַ, דאָ פלעגט מען אָפּהאַלטן באַראַטונגען וועגן אָנפאַלן אויף פאַרבייגייענדיקע קאַראַוואַנען און דאָ פלעגט מאַכמעד אַנטוויקלען די עיקרים פון זיין לערע.

די ערשטע אויפגאַבע איז געווען צו צווינגען די מעקאַער איינוואוינער, אַז זיי זאָלן זיך אונטערגעבן דעם ווילן פון „נביא“. מאַכמעד האָט פאַר יעדן פרייז געוואָלט נקמה נעמען אָן די קאָריישיטן, וועלכע האָבן אים געצוואונגען צו אַנטלויפן, אויסגעלאַכט זיין תורה און אפילו געזוכט אַ וועג, ווי אַזוי אים צו מאַכן אומשעדלעך אין מעדינאַ. פאַר די קאָריישיטן איז מאַכמעדס וואַקסנדיקער איינפלוס אין מעדינאַ געווען געפערלעך און מ'האָט אין מעקאַ כסדר זיך באַראַטן וועגן אַ סוף מאַכן צו מאַכמעדס טעטיקייט. מ'האָט זיך אפילו געגרייט אַרויסצושיקן אַ באַוואָפנטע קראַפט, וועלכע זאָל אויסהרגענען די גאַנצע סעקטע מיט איר פירער בראש. וועגן דעם אַלעם האָט זיך מאַכמעד איינגיכן דערוואוסט. ער האָט געשאַפן אַ מין קריגס־ראַט, אין וועלכן ס'זענען אַריין זיינע

נאָנטסטע פריינט און אָנהענגער מיט אבו־בעקראַן און אַלי בראש. אין יאָר 623, דאָס הייסט אין דער ערשטער כידזש־ראַ, האָט מאַכמעד געשיקט צוואַנציק באַוואָפנטע מענער, וועלכע האָבן געדאַרפט אויספירן די געגנט אַרום מעקאַ און אויב ס׳וועט געלונגען, האָבן עטלעכע פון זיי געדאַרפט אַריין אין דער שטאָט און זען, צי די מעקאַער גרייטן זיך צו אַ באַוואָפנטן אָנפאַל.

נישט ווייט פון מעקאַ האָט די דאָזיקע אויספירער־גרופע אָנגעטראָפן אויף אַ קאַראַוואַן, וועלכער האָט געפירט סחורה קיין סיריע. דעם קאַראַוואַן האָבן באַגלייט פיר קאָריישיטן. מאַכמעדס לייט האָבן לאַנג נישט געטראַכט. די נייע סעקטע האָט געדאַרפט אַ סך זיידנס און בשמים־אייל, מיט וועלכע דער קאַראַוואַן איז געווען באַלאָדן. די צוואַנציק באַוואָפנטע אַראַבער האָבן אַרומגערינגלט דעם קאַראַוואַן און אַלץ צוגערויבט צוזאַמען מיט די קעמלען. איינער פון די קאָריישיטן, וועלכער האָט זיך אַקעגנגעשטעלט, איז געהרגעט געוואָרן אויפן אָרט, איינעם איז געלונגען צו אַנטלויפן און צוויי זענען גענומען געוואָרן געפאַנגען לעבעדיקערהייט.

ווען די אויספירער זענען צוריקגעקומען צו מאַכמעדן און באַטרעטן זיין אויפנאַם־־חדר אין מעטשעט און דער־ציילט וועגן דעם גאַנצן רויב־אָנפאַל, האָט זיי דער נביא געבענטשט און געהייסן דעם גאַנצן רויב פונאַנדערטיילן צווישן די גלויביקע. מאַכמעד איז געזעסן אויף פאַרשידנ־פאַרביקע קישעלעך אין אַ רויטן מיט גאָלד־געשטיקטן מאַנטל און דורכגעקוקט די צוגערויבטע סחורות און טייערע אייל.

— די קאָריישיטן גלויבן נישט אין אַללאַ און זיי האָבן פאַרטריבן דעם נביא זיינעם, דעריבער וועט אַללאַס צאָרן זיך אויסגיסן אויף זייערע קעפ.

די דאָזיקע רייד פון מאַכמעד האָבן אויפגעמונטערט זיינע אָנהענגער, וועלכע האָבן געזוכט אַ רעכטפאַרטיקונג פאַר זייערע רויב־אָנפאַלן. אַלע קאַראַוואַנען, וועלכע זענען אַרויס פון מעקאַ, זענען דורך מאַכמעדס לייט באַפאַלן גע־

וואָרן. עס פֿלעגן דערבײַ פֿאָרקומען בלוטיקע קאַמפֿן. שטענדיק האָט געזיגט דער פֿאַנאַטישער גלויבן פֿון די רויבער, אַז זיי טוען אַ הייליקע זאַך. דאָס רײַכטום פֿון דער סעקטע איז געוואַקסן פֿון טאָג צו טאָג און צו מאַכמעדן האָבן אויך אָנגעהויבן צוצושטיין אַזעלכע, וועלכע האָבן בלויז געזוכט אַ געלעגנהייט צו ראַבעווען די רײַכע קאַראַוואַנען פֿון די קאָ־רײַשיטן. אין רשות פֿון מאַכמעדן האָט זיך איצט געפֿונען אַ גוט אָרגאַניזירטע, באַוואָפֿנטע גרופּע פֿון טויזנט מענער, וועלכע האָבן געלויערט אויף אַלע וועגן, וואָס האָבן געפֿירט פֿון מעקאַ און נישט דורכגעלאָזט קיין איין קאַראַוואַן. לויטן באַפֿעל פֿון מאַכמעדן, וועלכער האָט איצט מער געמאַכט אַן אײַנדרוק פֿון אַ מיליטערישן הויפּטמאַן, ווי פֿון אַ נביא און גרינדער פֿון אַ נײַער רעליגיע, האָט מען אַלע געפֿאַנגענע געבראַנגט אין זײַן גרויסן חדר פֿון מעטשעט. דאָרטן האָט ער מיט יעדן איינעם געפֿירט אַ שמועס, וואָס האָט געהאַט דעם צוועק צו מאַכן יענעם פֿאַר זײַנס אַן אָנהענגער. און האָט זיך אימיצער געפּרוּווט אַנטקעגנשטעלן זײַן ווילן, האָט ער געדראָט מיט אַללאַס צאָרן, ד. ה., מיט טויט. צווישן די געפֿאַנגענע זענען אויך געווען אַ סך פֿון זײַנע פּערזענלעכע שונאים, וועלכע האָבן אים אין מעקאַ געזידלט און געחוזקט פֿון זײַן לערע. די דאָזיקע געפֿאַנגענע האָט ער באַפֿוילן אָן שום רחמנות צו דערהרגענען, ווײַל „אַזוי איז דער ווילן פֿון אַללאַ“, האָט ער געזאָגט.

מאַכמעד איז געוואָרן שיכור פֿון זײַנע נצחונות איבער די קאַראַוואַנען פֿון מעקאַ. קיין אָפֿענעם קאַמף מיט דער דאָזיקער שטאָט, כדי זי אײַנצונעמען, האָט ער נאָך נישט געוואַגט אָנצופֿירן. דערפֿאַר אָבער האָט ער גענומען פֿירן אַ קאַמף מיט די ייִדישע אײַנוואוינער פֿון מעדינאַ, אַז זיי זאָלן אָננעמען זײַן תורה. ער האָט צו זיך גערופֿן די ייִדישע געלערנטע און זיי דערקלערט:

— צי ווייסט איר נישט, אַז גאָט, וואָס זײַן נאָמען איז אַללאַ, האָט מיך אויסדערוויילט צו לויבן זײַן נאָמען און

ארונטערנעמען אונטער די פליגל פון זיין גייסט אלע נישט־גלויביקע?

— דאס איז נישט אמת, — האבן די יידן געענטפערט, — גאט האט זיך באוויזן צו משהן און צו די נביאים, אבער דו ביזט נישט קיין נביא.

מאכמעד האט איצט מיט די יידן נישט געפירט קיין וכוחים, ווי אמאל. ער איז איצט געוועזן זיגער און זיגער טענהן זיך נישט אויס. ער האט אנגעצויגן זיינע דיקע ברע־מען, ווילד א ווארף געטון מיטן קאפ און אויסגעשריגן:

— וואגט איר צו פארלייקענען אללאס אמת? ווילט איר פארשוועכן דעם כבוד פון זיין אויסדערוויילטן? גייט ארויס פון דאנען, ווייל באלד וועט זיך אויסגיסן אויף אייערע קעפ דער צארן פון גאט!

און גאטס צארן האט זיך טאקע באלד אויסגעגאסן אויף די יידישע קעפ. מאכמעד האט דערציילט פאר זיינע גלויביקע, אז די יידן האבן פארשוועכט זיין הייליקייט און ווילן נישט אננעמען אללאס רייד. פאר דעם נביאס אנהענגער איז דאס געוועזן א צייכן, אז מ׳דארף אריינגיין אין די יידישע הייזער און אויסמארדן די נישט־גלויביקע.

אין יאר 624 האבן מאכמעדס אנהענגער געמאכט א פארמעלן פאגראם אויף די מעדינער יידן. דערביי האט מען געהאנדלט אויף דעם עכט־בעדואינישן שטייגער: מ׳האט מער גערויבט און אויסגעפלינדערט יידיש האב און גוטס, ווי דערהרגעט. די לעבן־געבליבענע יידן זענען אנטלאפן פון מע־דינא און בלויז עטלעכע, וועלכע מ׳האט גענומען געפאנגען און געברענגט צו מאכמעדן, האבן צוליב מורא אנגענומען זיין תורה.

וויסנדיק, אז מאכמעד איז א שטארקער ליבהאבער פון שיינע פרויען, האבן אים די גלויביקע געברענגט געפאנגען עטלעכע יידישע טעכטער. צוויי פון זיי האבן מאכמעדן אין די אויגן, זיך דורכגעשטאכן מיט שפיזן, וועלכע זיי האבן ארויסגעריסן פון נביאס שומרים. דער רעליגיעזער דיקטאטאר

איז אַזוי געריכט געוואָרן פֿון דעם דאָזיקן העלדישן טאַט, אַז ער האָט באַפֿוילן צו מאַכן די דאָזיקע צוויי ייִדישע טעכטער אַ פֿייערלעכע לויה.

אָבער נאָך אַ ייִדישע טאָכטער, וועלכע איז אַריינגענומען געוואָרן אין מאַכמעדס האַרעם, האָט באַשלאָסן זיך נוקם צו זיין פֿאַר דעם פֿאַרגאָסענעם בלוט פֿון אירע קרובים. זי האָט לכתחילה אַרויסגעוויזן איר כלומרשטע פֿולע געטרייִשאַפֿט צו מאַכמעדן און זיין לערע. זי האָט מיט אַ באַהאַלטענעם קרעכץ און פֿאַרביסענע ליפּן אויסגעפֿירט זיינע תאוהדיקע פֿאַרלאַנגען, ווי עס פֿאָדערט זיך פֿון אַ האַרעם־ווייב. אויף איר איז דעריבער נישט געפֿאַלן דער מינדסטער חשד, אַז זי טראָגט זיך אַרום מיט אַ שווערן נקמה־געדאַנק.

אין דעם ערשטן האַרעם־הויז, וואָס מאַכמעד האָט איינגעפֿירט, האָט מען נאָך די פרויען אַזוי נישט געהיטן, ווי מען פֿלעגט עס טון שפּעטער. דעריבער האָט בת־שבע, אַזוי האָט געהייסן די דאָזיקע ייִדישע טאָכטער, געהאַט די מעגלעכקייט צו באַקומען פֿון אירס אַ באַקאַנטער אַראַבערין אַ זייער געפֿערלעכן סם.

איינמאָל איז זי געקומען צו מאַכמעדן, איז אים, לויטן מנהג פֿון די האַרעם־פֿרויען, געפֿאַלן צו די פֿיס, און מיט אַ זיסער שטים געזאָגט:

— אויסדערוויילטער פֿון אַללאַ, דיין קנעכט און שקלאַפֿין בת־שבע האָט געלאָזט שחטן פֿאַר דיר אַ ווייס שעפּסעלע און ברענגט עס דיר אַ מתנה.

מאַכמעד האָט זי גענומען אויף דער שויס און געקושט איר יונג לייב. און, זעענדיק, אַז זי געפֿעלט אים איצט שטאַרק, האָט זי געפֿרעגט:

— און דער האַר מיינער וועט באַוויליקן צו עסן דאָס געבראָטענע שעפּסעלע פֿון מיינע אייגענע הענט?

— אַוודאי וועל איך עסן דאָס געבראָטענע שעפּסן־פֿלייש פֿון דיינע אייגענע הענט, — האָט מאַכמעד מיט פֿרייד געזאָגט, — ווייל דיינע הענט שמעקן דאָך, ווי טייערע בשמים

ברענג עס מיר מאָרגן אין מיין חדר פון געבעט־הויז, וועלן דערפון אויך געניסן מיינע געטרייע גלויביקע.

און בת־שבע האָט אָפּגעבראָטן דאָס שעפּסעלע און עס אַרומגעשמירט פון אַלע זייטן מיט דעם געפּערלעכן סם. דער־נאָך האָט זי עס מיט דער הילף פון אַ שקלאַפין אַוועקגע־טראָגן אין מעטשעט אַריין, וואו מאַכמעד איז געזעסן אַרומ־געריננגלט מיט די עלטסטע פון זיין סעקטע. זי האָט אַרויפ־געלייגט דאָס געבראָטענע פלייש אויף אַ זילבערנער טאַץ און עס אונטערגעטראָגן מאַכמעדן.

ווי נאָר ער האָט גענומען דעם ערשטן ביסן, האָט זיך זיין געזיכט פאַרקרימט און ער האָט דאָס שטיקל פלייש באַלד אויסגעשפּיגן.

— פאַרוואָס האָסטו געבראַנגט אַזאַ שלעכט פלייש, בת־שבע? — האָבן זיך זיינע ברעמען צוזאַמענגעצויגן. — צי ווילסטו מיך פאַרסמען דערמיט? — האָט ער מיט אַ דורכ־דרינגלעכן בליק באַטראַכט איר בלאַס געזיכט און דערשראָ־קענע אויגן.

ער האָט תיכף באַפוילן, אַז מ׳זאָל אַריינרופן איינעם פון די געפאַנגענע מעקאַער און געהייסן אים עסן דאָס פלייש. ווען יענער האָט נישט געוואָלט אָראָפּשלינגען דעם ביטערן ביסן, האָט מאַכמעד צו אים געזאָגט:

— אויב דאָס איז טאַקע פאַרסמט פלייש, איז בעסער, אַז דו זאָלסט שטאַרבן, איידער איך. איך באַפעל דיר דע־ריבער, אַז דו זאָלסט עס אויפעסן.

אין עטלעכע מינוט אַרום נאָכן אויפעסן האָט דער שקלאַף זיך אָנגעהויבן צו קאָרטשען פאַר שרעקלעכן ווייטאָק און איז באַלד געשטאָרבן. דאַמאָלס האָבן מאַכמעדס גלויביקע גע־כאַפּט די ציטערנדיקע בת־שבע, אַרומגעבינדן איר האַלז מיט שטריק און זי דערשטיקט. דער העלדישער יידישער טאָכטער איז נישט געלונגען אויסצופירן דעם נקמה־אַקט איבער מאַכ־מעדן און ווער ווייסט, ווי אַזוי עס וואָלט היינט אויס־

געזעגן מיט דער מאַכמעדאַנישער רעליגיע, ווען בת־שבען געלונגט צו פאַרסמען דעם שעפער פון איסלאַם.

פון איצט אָן איז שוין מאַכמעד געווען זייער פאָרזיכטיק און ער האָט געטון אַ נדר מער נישט טועם צו זיין קיין עסן פון קיין ווייבערישע הענט. דערביי האָט ער תפילה געטון צו אַללאַ, וואָס ער האָט אים געראַטעוועט פון טויט.

.4

די איינוואוינער פון מעקאַ האָבן זיך געפילט אָפּגעשניטן פון דער וועלט. די קאָריישיטן זענען שוין מער נישט זיכער געווען מיט קיין איין קאַראַוואַן, וואָס מ׳האָט געלאָזט אין וועג אַריין. דער פּלאַן וועגן אַרויסשטעלן אַ גרויסע באַ[illegible] קעגן מאַכמעדן, איז ענדלעך פאַרווירקלעכט געוואָרן.

אין יאָר 625 (אין דער דריטער כידזשראַ) האָבן די קאָריישיטן צונויפגענומען דריי טויזנט מענער, וועלכע זענען געווען באַוואָפנט פון קאָפּ ביז די פיס, און זיי אַרויסגעשיקט קעגן דעם „נביא“. דעם 24 יאַנואַר, אָדער 5 שאַוואַל (לויט די מאַכמעדאַנישע חדשים) איז די מחנה פון די קאָריישיטן צוגעגאַנגען צו מעדינאַ. מאַכמעד האָט אַזאַ גרויסע צאָל נישט געקאָנט צונויפנעמען. ער איז אַרויס אַנטקעגן דעם שונא מיט טויזנט באַוואָפנטע גלויביקע. ביי דעם קליינעם שטעטעלע אוהוד, נישט ווייט פון מעדינאַ, האָבן זיך ביידע מחנות געוואָרפן איינע אויף דער אַנדערער. אין יענע צייטן זענען די שלאַכטן פאָרגעקומען פנים אל פנים און די ביידע קעמפנדיקע לאַגערן האָבן זיך קעגנזייטיק געשחטן אין בוכשטעבלעכן זין פון וואָרט. און היות די קאָרייטישן זענען געווען גרעסער אין דער צאָל, האָבן זיי אָפּגעהאַלטן איבער מאַכמעדן אַ נצחון. אַ גרויסע צאָל פון די מאַכמעדאַנער זענען געהרגעט געוואָרן, אַ סך זענען גענומען געוואָרן אין געפאַנגענשאַפט און די איבערגעבליבענע זענען אַנטלאָפן קיין מעדינאַ. מאַכמעד אַליין איז פון גרויס שרעק אַנידערגעפאַלן

אויף אַ שטיין און זיך צוקלאַפּט ביזן פֿאַרלירן דאָס באַוואוסטזיין. עטלעכע דרייסטע אָנהענגער זיינע האָבן אים שנעל אַוועקגעשלעפּט און באַהאַלטן אין אַ הייל, ווייל די קאָריישיטן האָבן פֿאַר יעדן פּרייז געוואָלט נעמען געפֿאַנגען דעם נביא און זיי האָבן אים נאָך דער שלאַכט אַרומגעזוכט צווישן די פֿאַרוואונדעטע.

אין דער דאָזיקער הייל איז מאַכמעד געלעגן באַהאַלטן עטלעכע טעג. די קאָריישיטן האָבן זיך נאָך כּסדר געפּונען אַרום אוהוד און געזוכט דעם נביא. ס׳איז דעריבער געווען געפֿערלעך אַרויסצוגיין. די לאַגע אין דער הייל איז געווען זייער אַ שווערע, ווייל מאַכמעד מיט די עטלעכע אָנהענגער זיינע, וועלכע האָבן זיך דאָרט אויסבאַהאַלטן, האָבן נישט געהאַט קיין עסן, און זיי זענען שיר נישט אומגעקומען פֿון הונגער. ערשט ווען מ׳האָט זיך איבערצייגט, אַז די קאָריישיטן האָבן פֿאַרלאָזט די געגנט אַרום, איז מאַכמעד מיט זיינע באַגלייטער אַרויס פֿון דער הייל און אַוועק קיין מעדינאַ.

די דאָזיקע מפּלה האָט ביי מאַכמעדס אָנהענגער אַרויסגערופֿן אַ געדריקטע שטימונג, אָבער ער האָט כאַר זיי געהאַלטן פֿייערדיקע רעדעס און זיי אויפֿגעמונטערט צו אַ רעוואַנש־קאַמף. לויטן קאָראַן זאָל ער דאַמאָלס האָבן צו זיי אַזוי גערעדט: „און אַזוי וועט זיין, מיר וועלן אַרייניאָגן פּחד אין די הערצער פֿון די נישט־גלויביקע, ווייל זיי האָבן אַוועקגעשטעלט אָפּגעטער נעבן אַללאַ. אין זייער וואוין־אָרט וועט זיין אַ שרפֿה און שלעכט וועט זיין דאָס לעבן פֿון די רשעים“.

און כּדי צו טרייסטן זיינע אָנהענגער און פֿאַרגיטיקן די מפּלה, האָט ער אַרויסגעגעבן אַ באַפֿעל, אַז מ׳זאָל צונעמען די ערד ביי אַלע מעדינער איינוואוינער, וועלכע ווילן נישט צושטיין צום איסלאַם. מאַכמעד האָט דערמיט דערגרייכט אַ דאָפּלטן צוועק. אַ סך, וועלכע האָבן די ערד נישט געוואָלט אַוועקגעבן, זענען צוגעשטאַנען צו מאַכמעדן און פֿון די עקשנים האָבן די מאַכמעדאַנער צוגענומען פֿאַר זיך גרויסע

שטחים ערד און אפילו דעם גאַנצן לעבעדיקן אינווענטאַר.

ביסלעכווייז האָט זיך די וואונד פון דער מפּלה פאַרהיילט. מאַכמעדס רפואות האָבן געהאָלפן. ער האָט געוואוסט, ווי אַזוי צוצוגיין צו דער נשמה פון אַראַבער. ער האָט אים געטרייסט מיטן הימל און מיט דער ערד... דער מוט און דער רעליגיעזער גלויבן איז צוריק געוואַקסן און מאַכמעד האָט זיך געגרייט נקמה צו נעמען אָן די קאָריישיטן. ער האָט אָבער נישט געוואַגט זיך צו לאָזן מיט זיינע מענטשן קיין מעקאַ. די קאָריישיטן וואָלטן אים דאַמאָלס אָפּגעשניטן דעם וועג צוריק קיין מעדינאַ און דאַמאָלס שוין לייכט זיך געקאָנט מיט אים אָן עצה געבן. די קאָריישיטן פון זייער זייט האָבן דעם נצחון נישט אויסגענוצט, כדי צו פאַרנעמען מעדינאַ, זיי איז דער עיקר געגאַנגען צו פּאַקן דעם „נביא" אַליין. ביידע צדדים האָבן דעריבער געוואַרט, אַז דער אַנדערער זאָל פריער אָנפאַלן. די אָנפאַלן אויף די קאַראַוואַנען מצד מאַכמעדס אָנהענגער האָבן זיך, וואָס אָן אמת, כסדר איבערגעחזרט. דאָס זענען אָבער נישט געווען קיין אָפענע קאַמפן. אַזוי זענען פאַרביי צוויי יאָר פון שטילשטאַנד. מאַכמעד האָט דערווייל פאַרפעסטיקט זיין הערשאַפט אין מעדינאַ. ער האָט פון דאָרט אַרויסגעטריבן אַלע קריסטן און אויך די אַראַבער, וועלכע האָבן זיך נאָך געהאַלטן ביי די געצנדינערישע מנהגים, די גאַנצע שטאָט איז איצט באַשטאַנען פון בלויז מאַכמעדאַנער. ווער ס'האָט נישט געוואָלט ווערן קיין געטרייער אָנהענגער פון מאַכמעדן, איז אומבארחמנותדיק פאַריאָגט געוואָרן פון זיין הויז און זיין פאַרמעגן האָט צוגענומען די ניי־געשאַפענע מאַכמעדאַנישע געמיינדע. מעדינאַ איז געוואָרן די ערשטע פעסטונג פון איסלאַם, וועלכער האָט אָנגעהויבן צו הערשן מיט פייער און שווערד.

די קאָריישיטן האָבן פאַרשטאַנען אַז מאַכמעד וועט סוף־כל־סוף אָנפאַלן אויף מעקאַ און זיי אַלעמען אויסהרגענען. זיי האָבן געהערט, אַז מאַכמעד דערציילט זיינע גלויביקע, וועגן דער הייליקייט פון דעם טעמפּל קאַאַבאַ און זאָגט זיי

צו, אַז זיי וועלן אינגיכן דאָרטן עולה־רגל זיין. אָבער מאַכ־מעד האָט זיינע דערציילונגען, וועגן דער קאַאַבאַ, וועלכע איז געווען אַזוי טיף איינגעבאַקן אין האַרץ ביי יעדן אַראַבער, צונויפגעבונדן מיט דער מסורה פון חומש. און אָט וואָס ער האָט איבערגעגעבן:

פון דעם קוואַל זעמזעם, וואָס געפינט זיך נעבן דער קאַאַבאַ, האָבן געטרונקען הגר און ישמעאל, בעת זיי האָבן דורשטיקע געוואַנדערט אין דער מדבר, נאָכדעם ווי אַברהם האָט זיי אַרויסגעטריבן פון זיין הויז. אויפן אָרט פון קוואַל האָבן זיך הגר מיט ישמעאלן באַזעצט און ווען אברהם האָט זיך איינמאָל פאַרבענקט נאָך זיין קעפּס־ווייב, איז ער געקומען צו הגרן און דאָרט, נעבן קוואַל, אויפגעבויט אַ טעמפּל פון שטיינער, די קאַאַבאַ. דעם שוואַרצן מעטעאָריט־שטיין האָט געבראַנגט פון הימל דער מלאך גבריאל. אויף דעם זעלבן אָרט האָבן מתפלל געווען אברהם מיט זיין זון ישמעאל (דאָס דאָזיקע אָרט הייסט נאָך היינט ביי די מאַכמעדאַנער „מאַקאַם איבראַהים" — דאָס אָרט פון אברהם) און דעריבער ווערט די קאַאַבאַ דערקלערט אַלס הייליקטום פאַר יעדן גלויביקן מוסולמענער.

מאַכמעד האָט בכיון איינגעפלאַנצט דעם דאָזיקן גלויבן אין דער קאַאַבאַ, כדי זיינע אָנהענגער זאָלן זיין גרייט צו ברענגען די גרעסטע קרבנות ביים איינגעמען מעקאַ.

ער האָט געוואוסט, אַז מיט דער הילף פון רעליגיעזן עקסטאַז וועט ער גיכער איינגעמען מעקאַ, ווי מיט שפּיזן און שווערדן. די גלויביקע האָבן זיך איצט געריסן קיין מעקאַ און גרייט געווען צו ברענגען די שווערסטע קרבנות.

די קאָריישיטן האָבן וועגן דעם אַלץ געוואוסט און דעריבער באַשלאָסן מאַכמעדן צו געבן אַן אַנטשיידענעם קלאַפּ. ס'האָט זיך געהאַנדלט וועגן זייער ווייטערדיקן לעבן. די קאָריישיטן האָבן מאָביליזירט אַלע זייערע מאַנסלייט, יונג און אַלט, אַלץ האָט זיך געשטעלט אין קאַמף קעגן מעדינאַ, קעגן מאַכמעדן. אַזוי אַרום האָבן די קאָריישיטן צונויפגענומען אַ

קריגערישע מחנה פון צען טויזנט מאַן. פאַר די דאָמאָלסדיקע פאַרהעלטעניש אין אַראַביע, ווען קליינע שבטים פלעגן קעמפן איינע מיט די אַנדערע, איז אַזאַ מחנה געווען אַ געוואַלדיק גרויסע קראַפט. אין יאָר 627 איז די דאָזיקע מחנה אַרויס פון מעקאַ און זיך געלאָזט קיין מעדינאַ, גרייטנדיק זיך איינצונעמען מאַכמעדס פעסטונג. זיי וואָלטן זייער ציל זיכער דערגרייכט, ווען נישט אַ געלונגענער, סטראַטעגישער איינפאַל פון מאַכמעדס אַ גלויביקן, אַ פערסיער, וועלכער האָט פון זיין לאַנד גוט געקענט די קונסט פון מלחמה.

מאַכמעד האָט געזען, אַז די געפאַר איז גרויס. אַזאַ ריזיקן, באַוואָפנטן חיל וואָלטן זיינע אַנהענגער נישט געווען בכח זיך אַנטקעגנצושטעלן. מ׳האָט געדאַרפט אויסזוכן עפעס אַ קונציק מיטל, וואָס זאָל דעם שונא אָפּהאַלטן פון זיין ווייטערדיקן מאַרש. די אַראַבער זענען צו יענע צייטן קיין סטראַטעגיקער נישט געווען און האָבן אָנגעווענדעט אין די קאַמפן זייער פרימיטיווע מיטלען. איז געקומען צוגיין דער דערמאָנטער פערסיער און דערקלערט, אַז ער האָט אַ מיטל, ווי אַזוי אָפּצוהאַלטן דעם שונא ביי די סאַמע טויערן פון שטאָט.

— ווי אַזוי? — האָט מאַכמעד נייגעריק געפרעגט.

— ביי אונז אין לאַנד טוט מען אָפט אַזוי. מען גראָבט אַרום די שטאָט מיט טיפע גרובנס און מען באַפעסטיקט זי מיט אַ מויער. דאָס זעלבע דאַרף מען טון אויך אַרום מעדינאַ.

באַלד זענען אַלע גלויביקע מענער, פרויען און אפילו קינדער געשטאַנען אונטער דער שטאָט און געגראָבן טיפע גריבער. אַרום אַ טייל פון דער שטאָט איז אויך אַרומגעמויערט געוואָרן אַ דיקע וואַנט. די אַרבעט איז געגאַנגען אַזוי שנעל, אַז במשך פון עטלעכע טעג האָט מעדינאַ באַקומען אַרום זיך אַ פעסטונג. און ווען די אַרמיי פון די קאָריישיטן האָבן זיך דערנענטערט צו דער שטאָט, האָבן זיי נישט געוואוסט, וואָס אָנצוהויבן צו טון. די גריבער זענען געווען טיפע און זייער ברייטע און ס׳איז אוממעגלעך געווען

זיי אַריבערצוגיין. וואָלטן זיי געווען געניטע סטראַטעגיקער, וואָלט זיי זייער לייכט געווען אַריבערצוגיין די גריבער און צו פֿאַרנעמען די שטאָט. אַ סך פֿון זיי האָבן דערין געזען עפּעס אַ כּישוף פֿון מאַכמעדס זייט און זענען אַנטלאָפֿן צוריק קיין מעקאַ. צווישן די קאָריישיטן איז פֿאָרגעקומען אַ צומישונג און נישט פּרוּוונדיק צו שטורעמען די שטאָט, זענען זיי זיך צולאָפֿן, ווייל פֿון מעדינאַ האָט מען גענומען אויף זיי שיסן מיט פֿיילן.

פֿאַרשטייט זיך, אַז דער דאָזיקער לייכטער זיג איבער די קאָריישיטן האָט ווידער אַריינגעגעבן מוט מאַכמעדן און ער האָט געשיקט קיין מעקאַ אַ שליח מיט אַזאַ פֿאָדערונג:

— „אַזוי ווי קאַאַבאַ איז אַ הייליק אָרט פֿאַר די גלױביקע, פֿאָדער איך פֿון די מעקאַער איינוואוינער, אַז זיי זאָלן פֿראַנק און פֿריי אַריינלאָזן אַלע גלױביקע קיין מעקאַ“.

פֿון מעקאַ האָט מען געענטפֿערט, אַז מען איז גרייט אויסצופֿירן מאַכמעדס באַפֿעל, אָבער מיט איין באַוואָרעניש. מאַכמעדן ווערט דערלויבט אַריינצוקומען קיין מעקאַ בלויז אויף דריי טעג. די קאָריישיטן האָבן געוואוסט, אַז אויב מאַכמעד וועט פֿאַרבלייבן לענגער, וועלן אַ סך אַרונטער אונטער זיין איינפֿלוס. מאַכמעד ווידער פֿון זיין זייט איז אויף דער באַוואָרעניש פֿון די קאָריישיטן איינגעגאַנגען. ער האָט געוואוסט, אַז פֿריער צי שפּעטער וועט מעקאַ אַרונטערפֿאַלן אונטער זיין הערשאַפֿט און צו פֿירן וועגן דעם אַ קאַמף האָט איצט נישט געלוינט. מאַכמעדן איז קודם כּל געגאַנגען דערין, צו באַווייזן זיינע שונאים פֿון מעקאַ, אַז ער, דער אויסגעלאַכטער, אָפּגעשפּאָטער, וועט אַריינפֿאָרן אין דער הייליקער שטאָט, ווי אַ טריאומפֿירנדיקער זיגער.

און אַזוי איז טאַקע געשען. נאָך עטלעכע אונטערהאַנדלונגען איז מאַכמעד דאָס ערשטע מאָל אַריינגעפֿאָרן אין י. 629 קיין מעקאַ, אין דער שטאָט, פֿון וואַנען ער האָט געמוזט מיט זיבן יאָר צוריק אַנטלויפֿן, ווי אַ פֿאַרברעכער. אין באַגלייטונג פֿון צוויי טויזנט מאַן, אין זיין רויטן, מיט גאָלד־

געשטיקטן מאַנטל, אויף זיין קליין אייזעלע, איז ער מיט אַ טריאומפירנדיקן בליק אַריינגעריטן אין די מויערן פֿון מעקאַ. די קאָריישיטן זענען אים אַרויסגעגאַנגען אַנטקעגן און אים באַגריסט, ווי אַ זיגער. ער איז צוגעריטן ביז צו דער קאַאַבאַ, אַראָפּ פֿון אייזעלע און אַריינגעגאַנגען אין טעמפּל. אַלע געצנ־דינערישע בילדער און סטאַטועס זענען צובראָכן געוואָרן און געוואָרפֿן געוואָרן צו מאַכמעדס פֿיס, וועלכער האָט אויף זיי געטרעטן.

מאַכמעד האָט אָפּגעהיט דעם אָפּמאַך און נאָך דריי טעג פֿאַרברענגען אין מעקאַ, האָט ער די שטאָט פֿאַרלאָזט. די קאָריישיטן האָבן מיט קנאה און אינערלעכן פֿאַרדרוס זיך צוגעקוקט צו דעם דאָזיקן טריאומפֿאַלן אַריינמאַרש פֿון דעם געוועזענעם קעמל־אָנטרייבער. טיף אין האַרצן האָט ביי זיי ווידער אָנגעהויבן צו גליען אַ פֿונק פֿון נקמה. אַלס שטאַרק־סטער שונא פֿון מאַכמעדן האָט זיך איצט אַרויסגעוויזן אַבו־סאָפֿיאַן, וועלכער האָט אַגיטירט פֿאַר אַ צווייטער מלחמה מיט מאַכמעדן. „מיר זענען נישט ווערט צו גיין אויף דער ערד, צו אָטעמען מיט דער לופֿט, אויב מיר לאָזן לעבן דעם דאָזיקן שווינדלער און אָפּנאַרער!“ האָט ער געשריגן. מיט זיינע רייד האָט ער סוף כל סוף אַזוי געווירקט, אַז די קאָ־ריישיטן האָבן ווידער דערקלערט מאַכמעדן אַ מלחמה. אָן שפּיץ פֿון די קאָריישיטן האָט זיך געשטעלט אַבו־סאָפֿיאַן. אין יאָר 630 האָבן ביידע צדדים געפֿירט פֿאַרביטערטע קאַמפֿן.

איינמאָל האָבן די קאָריישיטן געליטן אַ גרויסע מפּלה און זיי האָבן געשיקט אַבו־סאָפֿיאַנען קיין מעדינאַ, אַז ער זאָל פֿירן מיט מאַכמעדן שלום־אונטערהאַנדלונגען. פֿאַר די קאָריישיטן זענען די כסדרדיקע קאַמפֿן געווען אַן אומגליק, ווייל דאָס האָט אינגאַנצן אונטערגעגראָבן זייער קאַראַוואַנען־האַנדל. ווען אַבו־סאָפֿיאַן איז געקומען צו מאַכמעדן, האָט אים דער נביא באַגעגנט מיט אַזעלכע ווערטער:

— אַללאַ הייסט באַשטראָפֿן אַלע נישט־גלויביקע, אָבער

איך ווייס, אז דו וועסט זיך אומקערן אויף אַללאַס וועגן, דע־ריבער שענק איך דיר דאָס לעבן. און איצט, אַבו־סאָפּיאַן, זאָג, וואָס ווילסטו?

אַבו־סאָפּיאַן האָט דערקלערט דעם צוועק פון זיין שלי־חות. דאַמאָלס האָט מאַכמעד אים געבעטן זיך זעצן נעבן זיין רעכטער זייט, אַ סימן, אַז ער גיט אים אָפּ גרויס כבוד און אָנגעהויבן מיט אים פאַרפירן אַ שמועס וועגן דער נייער תורה, וואָס ער, מאַכמעד, ברענגט דער וועלט. מאַכמעד האָט דאָס מאָל גערעדט מיט באַגייסטערונג און עקסטאַז, געשיל־דערט די שיינקייט פון יענער וועלט, דאָס גליק פון גן־עדן.

— שטעל דיר פאָר, אַבו־סאָפּיאַן, אַז אויב דו וועסט ווערן אַ גלויביקער פון אַללאַ און זיין נביא מאַכמעד, וועסטו נישט שטאַרבן, דו וועסט אַריבערגיין אין אַן אַנדער וועלט, וואָס געפינט זיך אין הימל. דאָרטן וועט זיין פאַר דיר אָנ־געברייט אַ פּרעכטיקער גאָרטן מיט די גרעסטע טייטלען און מילגרוימען און די שענסטע ווייבער וועסטו דאָרט האָבן, אַזעלכע שיינע ווייבער האָסטו נאָך, אַבו־סאָפּיאַן, נישט גע־האַט.

די דאָזיקע באַגייסטערטע שילדערונגען האָבן אויף אַבו־סאָפּיאַנען איבערגעלאָזט אַזאַ שטאַרקע ווירקונג, אַז ער האָט צוגעלייגט זיין קאָפּ צו מאַכמעדס פּיס און אויסגערופן:

— איך ווער דיין קנעכט, מאַכמעד, איך וועל גיין אין די וועגן פון אַללאַ, וויל וואויל איז די, וואָס קאָנען געניסן פון זיין גן־עדן, וואו ס׳זענען פאַראַן אַזוי פיל גוטע זאַכן...

און מאַכמעד האָט זייער לייכט באַזיגט אַבו־סאָפּיאַנען, וועלכער איז איצט געוואָרן איינער פון די געטרייעסטע אָנ־הענגער פון נביא. ער האָט שוין מער קיין קאַמף נישט גע־דאַרפט פירן. אויב דער אָנפירער פון דער פיינטלעכער מחנה איז געוואָרן אַ הייסער חסיד פון מאַכמעדן, האָט מען שוין מער נישט געדאַרפט פאַרגיסן קיין איין טראָפּן בלוט, כדי צו פאַרנעמען מעקאַ.

אין סוף פון יאָר 630 איז ענדלעך פאַרווירקלעכט גע־

וואָרן מאַכמעדס הייסער פאַרלאַנג. אָן שום שטערונג איז ער אַריין קיין מעקאַ מיט אַ מחנה פון עטלעכע טויזנט אָנהענגער. ער איז זיבן מאָל אַרומגעגאַנגען אַרום דער קאַאַבאַ און דערקלערט פאַר זיינע אָנהענגער, אַז פון איצט אָן וועט דער טעמפל מיט דעם שוואַרצן שטיין בלייבן דאָס הייליקסטע אָרט פאַר יעדן מוסולמענער. די איינוואוינער פון מעקאַ, וועלכע האָבן זיך צוגעקוקט צו די פאַרשידענע צערעמאָניעס, וועלכע מאַכמעד פראַוועט ביי דעם טעמפל ,זענען אַריבער צום איסלאַם. אינגיכן איז די גרעסטע טייל מעקאַער געוואָרן מאַכמעדס אייפעריקסטע חסידים. אויך די איינוואוינער פון די אַרומיקע שטעטלעך זענען צוגעשטאַנען צו מאַכמעדן.

די נייע לערע האָט געפונען אַלץ נייע אָנהענגער. פון אַ סך אַראַבישע שטעט זענען געקומען דעלעגאַציעס, וועלכע האָבן זיך געבוקט פאַר מאַכמעדן און דערקלערט, אַז זייערע שבטים שליסן זיך אָן אָן מאַכמעדס רעליגיע. דער איינפלוס פון דעם געוועזענעם פאַסטוך האָט זיך ביסלעכווייז גענומען פאַרשפרייטן איבער אַלע אַראַבישע לענדער. ווי אַ טייך, וואָס גייט אַריבער די ברעגעס און פאַרגיסט גאַנצע שטחים ערד, אַזוי האָט דער נייער רעליגיעזער שטראָם אַרומגענומען אַלץ נייע און נייע אַראַבישע לענדער. דער נאָמען מאַכמעד האָט אויך אָנגעהויבן צו דערגרייכן אויסער די גרענעצן פון אַראַבישן האַלב־אינזל.

זענענדיק דעם געוואַלדיקן דערפאָלג פון זיין תורה, זענענדיק, אַז אירע אָנהענגער ציילן זיך שוין אין די צענדליקער טויזנטער, האָט דער נביא, וואָס איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ הערשער, באַשלאָסן צו פאַרשפרייטן זיין ממשלה אויך אין די ווייטע לענדער. ער האָט געהייסן זיין רעכטע האַנט, אַבו־בעקראַן, דער אייגנטלעכער אויספירער פון מאַכמעדס אַלע באַפעלן, אַז ער זאָל אָנשרייבן אַ רוף צו די נישט גלויביקע פעלקער, זיי זאָלן אָננעמען די נייע תורה, „וואָס אַללאַ האָט געגעבן דורך זיין נביא מאַכמעד“.

ספּעציעלע שלוחים זענען דורך מאַכמעדן אַרויסגעשיקט

געוואָרן צום פּערסישן קעניג כאָזראָיאַ, צו די הערשער פון סיריע און ביזאַנטיע, מיט דער פאָדערונג אָנצונעמען דעם איסלאַם. די שלוחים האָבן דערווייל אומעטום דערציילט וועגן דער נייער תורה און אַ סך איינוואוינער פון סיריע און ביזאַנטיע, פון פּערסיע און עגיפּטן זענען געקומען קיין מעדינאַ אויסדרוקן זייער אונטערטעניקייט „דעם נביא פון מעקאַ און מעדינאַ".

דער זיגערישער מאַרש פון איסלאַם האָט זיך אָנגעהויבן נאָך ביים לעבן פון זיין שעפער. און דער שעפער פון דער נייער רעליגיע האָט זיך געלעבט איצט אין מעדינאַ, ווי אַ קעניג. ער האָט געלאָזט אויפבויען פאַר זיך אַ נייעם, פּרעכטיקן פּאַלאַץ און אויך אַ באַזונדער פּאַלאַץ אויף אַ האַרעם פאַר זיינע ווייבער, וואָס זייער צאָל איז געוואַקסן פון טאָג צו טאָג. יעדער אַראַבישער שבט, יעדער הערשער האָט דעם נביא געשענקט אַ שיין ווייב, וואָס „זאָל אים זיס מאַכן דאָס לעבן". אָבער אַ סך ווייבער האָט זיך דער רעליגיעזער הערשער אַליין איינגעשאַפט אין די פאַרשידענע קאַמפן, וואָס אים איז אויסגעקומען צו פירן מיט יידן און קריסטן. אַ באַזונדער שוואַכקייט האָט ער געהאַט צו יידישע שיינקייטן, וועלכע פלעגן אָבער, ווי מיר האָבן שוין געשריבן, זיך אַליין אומברענגען, איידער צו פאָלגן די באַפעלן פון דעם לײדנשאַפטלעכן הערשער.

אַ באַזונדערן האַרט־נעקיקן קאַמף איז אים אויסגעקומען צו פירן מיט די איינוואוינער פון אַ יידיש שטעטל אין תימן. די יידן האָבן געשטעלט אַ פאַרביטערטן ווידערשטאַנד. פאַרנאַכט, ווען די שלאַכט האָט זיך איינגעשטילט, איז מאַכמעד אַרוים פון זיין געצעלט און דערזען פונדערווייטנס, ווי אַ יידישע פרוי הויבט אויף פון דער ערד איר פאַרוואונדעטן מאַן און טראָגט אים שנעל אַוועק. ער האָט זיך געווענדעט צו איינעם פון זיינע גלויביקע און געזאָגט:

— אָסמאַן, לויף שנעל, דערהרגע דעם פאַרוואונדעטן מאַן און די פרוי ברענג אַהער.

און באַלד האָט אַסמאַן געבּרענגט צו שלעפן די שיינע סאַפיאַ, וועלכע האָט געזידלט מאַכמעדן און געשריגן:

— איך וועל דיר פריער דערשטיקן און דערנאָך מיט פאַרגעניגן אַריינפאַלן אין דיינע אָרעמס. דיין טויט וועט זיין מיין גליק.

ער האָט אָבער מיט זיין באַציאונג צו איר, מיט זיין באַגייסטערט רעדן, אַזוי געווירקט אויף דער דאָזיקער פרוי, אַז זי איז געוואָרן איינע פון זיינע באַליבטסטע ווייבּער. די קראַפט, וואָס דער דאָזיקער מאַן האָט פאַרמאָגט, האָט אויף איר געווירקט מיט אַ היפּנאָטישן כח און זי האָט פאַרגעסן, אַז מאַכמעד איז געווען דער מערדער פון איר מאַן. דער נביא האָט דאָ איבּערגעחזרט די געשיכטע פון דוד המלך מיט בת־שבע.

אויסערגעוויינלעך גליקלעך איז מאַכמעד געווען, ווען פון זיינע קעפּס־ווייבּער, מאַריאַטע (וועלכע ס'האָט אים געשאָנקען דער עגיפּטישער קעניג), האָט אים געבּוירן אַ זון. מאַכמעדס פרייד איז געווען אַזוי גרויס, אַז ער האָט דעם זון אַ נאָמען געגעבּן לויט אברהם אָבינו — איבּראַהים. מאַכמעד האָט דאָך קיין זין נישט געהאַט און דער הערשער האָט דאָך געוואָלט האָבּן אַ פאַרטרעטער, וואָס זאָל שטאַמען פון זיין פלייש און בלוט. ער האָט איבּראַהימען ליבּער געהאַט מער פון אַלע פרויען און דאָס קינד אַרומגערינגלט מיט אויסערגעוויינלעכער צערטלעכקייט. צווישן די פרויען פון מאַכמעדס האַרעם פלעגן זיך אָפּשפּילן שרעקלעכע אייפערזוכטס־סצענעס צוליבּ איבּראַהימס מוטער, מאַריאַטע. ער האָט מאַריאַטען געשאָנקען מער אויפמערקזאַמקייט, ווי אַלע פרויען. זי האָט אים דאָך געבּוירן אַ זון, זי האָט דאָך אים געגעבּן דאָס לאַנג דערוואַרטעטע גליק און אַללאַ אַליין הייסט זי דעריבּער מער ליבּ האָבּן, ווי אַלע אַנדערע. ער האָט פאַר מאַריאַטען באַשטימט אַ ספּעציעלן בּוּדוּאַר און איר אָוועקגעגעבּן מער נעכט, ווי אַלע פון זיינע פילע ווייבּער און קעפּס־ווייבּער. די האַרעם־פרויען זענען גרייט געווען מאַריאַטען צו דער־

הרגענען און מיט איינער פון די דינערינס פון הארעם איז אפגערעדט געוואָרן, אַז זי זאָל מאַריאַטען אַריינשיטן סם אין עסן אַריין. אָבער אָט איז געשען אַ פאַקט, וואָס האָט באַלד אָפּגעקילט מאַכמעדס צוגעבונדנקייט צו דער מוטער פון זיין זון...

איבראַהים איז קראַנק געוואָרן .די כלערליי אָפּשפּרע־כונגען און תפילות האָבן, זעט אויס, נישט געהאָלפן, ווייל איבראַהים איז געשטאָרבן... מאַכמעד איז געשטאַנען איבער דעם טויטן קערפּער פון זיין זון און געוויינט, געוויינט, ווי אַ פּשוטער פאָטער. ער האָט אין יענער צייט פאַרגעסן, אַז ער איז אַללאַס שליח און אויסדערוויילטער. ס׳האָט פאַרגאָסן טרערן אַ טאַטע, וואָס האָט פאַרלוירן זיין קינד. אויפן קבר האָט ער מיט די אייגענע הענט געשאָטן דאָס זאַמד און ווען מען האָט אים געפרעגט, פאַרוואָס ער טוט עס, האָט ער געענטפערט:

— דאָס מאַכט לייכטער דאָס צעווייטאָקטע האַרץ. פאַר דעם טויטן איז עס אַלצאיינס, אָבער פאַר דעם לעבעדיקן איז עס אַ גרויסע טרייסט.

עטלעכע חדשים האָט ער כסדר געטרויערט נאָך דעם פאַרשטאָרבענעם קינד און נישט די טרייסט־ווערטער פון אבו־בעקראַ, וועלכער האָט אים כסדר געפּרעדיקט גרוסן פון דעם מעכטיקן איסלאַם, נישט די צערטלעכקייטן פון זיינע ווייבער, וועלכע האָבן זיך באמת געוואָלט צו לינדערן זיין צער מיט הייסע אָרעמס און פאַרשיכורנדיקע ליבעס־נעכט, נישט דאָס גאָלד און זילבער, וואָס זיינע גלויביקע האָבן אים געבראַכט במתנה — גאָרנישט האָט געקאָנט טרייסטן דעם פאַרביטערטן פאָטער פון געשטאָרבענעם קינד.

די איינציקע, וועלכע ער האָט צוגעלאָזן צו זיך אין די טעג פון זיין טרויער און געהערט אירע רייד און געשמייכלט, בעת זי פלעגט לאַכן, איז געווען איישאַ, מיט וועלכער ער האָט חתונה געהאַט, ווען זי איז אַלט געווען זיבן יאָר. זי איז אים געבליבן די געטרייעסטע און איבערגעגעבנסטע און

שפּעטער, אין אַ סך יאָרן אַרום נאָך מאַכמעדס טויט, איז זי געווען די גרעסטע קעמפּערין פאַרן איסלאַם. אײַשאַ איז געווען קלוג און זי האָט אים פאַרטרעטן כאַדידזשיאַן. זי איז גלייכצייטיק געווען די שפּילעוודיקסטע פון צווישן אַלע זײַנע ווייבער.

אין די עלטערע יאָרן זײַנע האָט זיך בײַ דעם „נביא" אַזוי דערוועקט די גלוסטונג צו ווייבער, אַז ער האָט אפילו צוגענומען בײַ זײַן אַדאָפּטירטן זון אַ ווייב. וועגן דעם דאָזיקן פאַל שרייבט דער קאָראַן, אַז „נאָכדעם ווי זאַאיד (דער אַדאָפּטירטער זון) האָט אויסגעפירט מיט איר זײַן פאַרלאַנג, האָט זי מאַכמעד גענומען פאַר אַ ווייב, כדי עס זאָל נישט זײַן קיין שווערקייט פאַר די גלויביקע בנוגע די ווייבער פון זייערע אַדאָפּטירטע זין, נאָכדעם, ווי זיי האָבן שוין אויסגעפירט זייער פאַרלאַנג מיט זיי, און אַללאַס געבאָט דאַרף ווערן אָפּגעהיט". דאָס הייסט, אַז מאַכמעד האָט עס געטון, כדי אַלע גלויביקע זאָלן זיך אַראָפּנעמען אַ משל פון אים...
און די גלויביקע האָבן טאַקע אַזוי געטון און געהאַלטן פאַר אַ מצוה צו נעמען וואָס מער ווייבער. אַזאַ רעליגיע האָט אין מזרח געמוזט האָבן דערפאָלג, אַ רעליגיע, וואָס איז אַזוי ערדיש, פשוט, באַקוועם און פּראַקטיש, אַ רעליגיע, וואָס רעדט וועגן דער פּרווי (מיר ציטירן עס פון קאָראַן) בזה הלשון:

„אָ, גלויביקע, איר האָט רעכט צו פאָדערן פון אייערע ווייבער, און זיי האָבן רעכט צו פאָדערן פון אייך. אויף זיי ליגט אַ חוב נישט צו ברעכן די געטריישאַפט צום מאַן און נישט צו טון אַזאַ זאַך, וואָס איז עפנטלעך נישט פּאַסיק. אויב זיי טוען אַזעלכע זאַכן, האָט איר דאָס רעכט זיי איינצושליסן אין באַזונדערע צימערן און צו שלאָגן זיי מיט רימענס, אָבער נישט צו שטאַרק. באַגייט אייך מיט אייערע ווייבער גוט, ווייל זיי זענען אייערע שקלאַפן און געפאַנגענע, זיי האָבן קיין מאַכט נישט איבער עפּעס, וואָס האָט אַ שייכות צו זיי אַליין און איר האָט זיי גענומען און געמאַכט געזעצלעך פאַר אייער אייגנס לויט גאָטס וואָרט". אַזוי איז

נעווען די באַציאונג פון איסלאַם און זיין שעפער צו פרויען.

אין יאָר 631 האָט מאַכמעד עולה־רגל געווען קיין מעקאַ און געהאַלטן פאַר זיינע גלויביקע אַ דרשה, וועלכע איז גע־וואָרן דער שפּעטערדיקער אני־מאמין פון יעדן מאַכמעדאַנער. ער איז שוין איצט געווען אין דער פולער בליאונג פון זיין גרויסער, היסטאָרישער קאַריערע. ער האָט שוין מער נישט איבערגעלעבט קיין שום טראַגעדיעס און אינערלעכע איבער־ברוכן. אין אָנהויב פון זיינע עפּילעפּטישע וויזיעס און ווילדע רייד האָט ער זיכער נישט געחלומט, אַז זיינע חלומות, זיינע האַלוצינאַציעס און פאַנטאַסטישע זעאונגען, וועלן פאַרוואַנ־דעלט ווערן אין אַ נייע ביבל פאַר מיליאָנען גלויביקע. מאַכ־מעד האָט זיכער מיט פאַרוואונדערונג געקוקט אויף דעם רע־זולטאַט פון זיין רעליגיעזער טעטיקייט. ער איז געווען אויפן העכסטן שטאַפּל פון דערפאָלג און נצחון. ער האָט מער נישט געדאַרפט איצט, ווי זיינע ווייבער, באַזונדערס אייִשאַן, וועל־כע האָט געוועקט די ליידנשאַפט פון דעם צוויי און זעכציק־יעריקן מאַכמעד.

אין איינעם פון די פרילינגס־חדשים פון יאָר 632 האָט ער זיך געקלאָגט פאַר אייִשאַן, אַז דער קאָפּ טוט אים שטאַרק וויי. זי האָט צוגעטוליעט איר ברוסט צו זיין הייסן קאָפּ. מאַכמעד האָט איינגאַנצן געפיבערט. מ׳האָט אים געלייגט אין בעט אריין. ער איז אָפּגעלעגן עטלעכע חדשים און כסדר גע־רעדט פון היץ. אייִשאַ איז פון זיין בעט נישט אָפּגעטרעטן. ער האָט קיין אַנדער ווייב צו זיך נישט צוגעלאָזט.

עטלעכע טעג פאַרן טויט איז מאַכמעד געקומען צום באַ־וואוסטזיין און געהייסן זיך רופן דעם נאָנטסטן בעל־יועץ זיי־נעם, אַבו־בעקראַן.

— אַללאַ רופט מיך צו זיך, — האָט מאַכמעד אים דערקלערט, — און אַלס פאַרטרעטער אויף מיין אָרט (כאַליף, אָדער קאַליף, וואָס באַטייט דער געטוישטער, דער פאַרטרע־טער), האָט אַללאַ דיך באַשטימט.

אַבו־בעקראַ איז טאַקע געוואָרן דער ערשטער קאַליף אין

דער מאַכמעדאַנישער וועלט און האָט ווייטער געפֿירט מאַכמעדס זיגערישע אַרבעט.

דעם 8־טן יוני פֿון יאָר 632 איז דאָס געוועזענע פֿאַסטוך־יונגל פֿון מעקאַ און איצטיקער הערשער און שעפֿער פֿון אַ מעכטיקער רעליגיעזער באַוועגונג, רואיק געשטאָרבן אויף די אָרעמס פֿון איינער פֿון זיינע קלוגסטע ווייבער, פֿון איישאַ.

אַזוי איז געגאַנגען דאָס לעבן פֿון דעם דאָזיקן מענטש. אַנדערש ווי דאָס מערטירער־לעבן און דעם מערטירער־טויט פֿון אַ קריסטוס, אַנדערש, ווי דער צערפֿולער טויט פֿון אַ משה, וועלכער האָט נישט דערגרייכט צו דער פֿרייד פֿון זען זיין לעבנס־ווערק מיט די אייגענע אויגן, אַנדערש, ווי דאָס לעבן פֿון בודאַ און זאַראַטוסטראַ. מאַכמעדס לעבן האָט זיך אָנגעהויבן, ווי אַ שטורמישער פֿרימאָרגן און זיך געענדיקט, ווי אַ רואיקער, דעמפּיקער, הייסער פֿאַרנאַכט... פֿון דעם נידעריקסטן שטאַפּל, פֿון אַ פֿאַסטוך און קעמל־אָנטרייבער — צו דעם העכסטן שטאַפּל, צום אָפּגאָט פֿון הונדערטער מיליאָנען!

אַזוי זענען שוין די וועגן פֿון יענע, וועלכע די געשיכטע ווײַלט אויס.

צי האָט איר שוין געלייענט?

ביכער פון די בעסטע וועלט־שרייבער

צו ביליקע פרייזן

1. מאַקסים גאָרקי — אַן אומגליקלעכע ליבע
2. פירשט י. יוסופאָוו — פאַרוואָס און ווי אַזוי האָבן מיר דערהרגעט ראַספּוטינען?
3. עדגאַר אַלאַן פּאָ — צווישן לעבן און טויט.

5—4. נ. ניקאַנדראָוו — דער וועג צו דער פרוי
ראָמאַן פון סעקסועלן לעבן אין ראַטן־פאַרבאַנד. 2 טיילן

יעדעס בוך אַנטהאַלט 128 זייטן און קאָסט נאָר

95 גראָשן

צו באַקומען ביי אַלע צייטונגס־פאַרשפרייטער
ווי אויך דירעקט אין אונזער פאַרלאַג.

אַלע 5 ביכער (דירעקט פון פאַרלאַג)
מיט פּאָרטאָ — 4.50

מיר מאַכן אויפמערקזאַם אונזערע לעזער, אַז די

צאָל עקזעמפּליאַרן האַלט ביים אויסגעשעפּט ווערן.

„ליטעראַרישע בלעטער“

אילוסטר. וואָכנשריפט פאַר ליטעראַטור, טעאַטער און קונסט

פאַרלאַג ב. קלעצקין זיבעטער יאָרגאַנג רעדאַקטאָר נחמן מייזיל

„ליטעראַרישע בלעטער“ דרוקן אין יעדן נומער: לידער, נאָוועלן, אַרטיקלען, רעצענזיעס וועגן די וויכטיקסטע ליטעראַטור- און טעאַטער-דערשיינונגען פון דער יידישער און נישט-יידישער וועלט, בילדער פון טעאַטער-אויפפירונגען, קונסט-רעפּראָדוקציעס, אַ רייכע יידישע- און וועלט-כראָניק.

די אָנגעזעענסטע יידישע שרייבער נעמען אָנטייל אין די „ליט. בלעטער“.

אין יאָר 1930 גיבן די „ליט. בלעטער“
2 גראַנדיעזע ביכער-פּרעמיעס

—— 52 ביכער — יעדע וואָך אַ בוך. ——

די גאַנצע גרויסע

„וועלט-געשיכטע“ פון ה. וועלס

איבערגעזעצט פון ענגליש מיט הערות

און צוגעגעבן דורך ז. קאַלמאַנאָוויטש

אין 8 בענד, איבער 2000 זייטן, מיט 500 בילדער, און ספּעציעלע צייכנונגען און געאָגראַפישע קאַרטעס פאַר דער יידישער אויסגאַבע

און דעם באַוווסטן ראָמאַן פון דעם באַרימטן דייטשן ראָמאַניסט, דער נאָבעל-לאַורעאַט

„צויבערבאַרג“ פון טאָמאַס מאַן

אין 4 ביכער איבער 1200 זייטן, פון דייטש י. באַשעוויס.

דער אַבאָנאַמענט-פּרייז נישט געהעכערט!

אַבאָנאַמענט-פּרייז (מיט די פּרעמיעס):

אין פּוילן: 1/2 יאָר — 24 גילדן, 1/4 יאָר — 12 גילדן.

אין אויסלאַנד: 1/2 יאָר — 5 דאָלאַר, 1/4 יאָר — 2.50 דאָלאַר

אַדרעס: **Warszawa,**
Nalewki 2a, „Literarisze Bleter“

פאַר געלט (אין פּוילן) פּ. ק. אָ. 98,58.